

ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

**People Opinions on the Reform of Land Allotment Project in Pa Kham Yai
and Pa Kham Khwang National Forest Reserve, At Samat Sub-district,
At Samat District, Roi Et Province**

คำนำ

ทรัพยากรดินถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก และยังมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้อย่างแยกกันไม่ออก ซึ่งนิเวศ (2542) ได้ระบุว่า ทรัพยากรดินมีความหมายแบ่งตามการใช้ประโยชน์ได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ เนื้อดิน (soil) และที่ดิน (land) เนื้อดินนั้นหมายถึงชั้นของดินบนพื้นผิวโลกที่เกิดจากการทำปฏิกิริยาร่วมกันระหว่างลมฟ้าอากาศและสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะพืชที่มีต่อนินหรือที่เรียกว่าวัตถุต้นกำเนิดดิน มีอินทรีย์วัตถุ แร่ธาตุอาหาร น้ำ อากาศ และสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ในดิน โดยใช้ประโยชน์ในการผลิตพืชผลทางการเกษตรและป่าไม้ ทั้งนี้ ในปัจจุบันการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรดินไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากประสบกับปัญหาในเรื่องของสถานภาพข้อมูลที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐนั้นยังขาดการเชื่อมโยงของข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูล รวมถึงมาตรฐานของข้อมูล เนื่องจากหน่วยราชการต่าง ๆ มีข้อมูลที่แตกต่างกันในหลายด้าน และปัญหาที่สำคัญ ก็คือ การใช้มาตราส่วนของแผนที่ที่แตกต่างกัน รวมถึงมีแนวเขตพื้นที่ตามแผนที่แต่ละหน่วยงานที่ทับซ้อนกัน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและมีผลต่อข้อมูลเป็นอย่างมากตลอดมา

ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาของชาติที่สำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด และปัญหาคอร์รัปชัน ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนมีเป้าหมายที่จะขจัดความยากจนให้หมดสิ้นไปภายในปี พ.ศ. 2551 โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและขยายโอกาสให้กับประชาชน รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในลักษณะนโยบายคู่ขนานที่ให้ความสำคัญกับการกระจายโอกาส และบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในระดับรากหญ้า ซึ่งนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) ได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการจัดการให้ประเทศไทยมีแผนที่ประเทศ

ที่แสดงขอบเขตที่ดินทุกประเภทชัดเจนไม่ทับซ้อนกัน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของรัฐหรือที่ดินของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ที่ดิน และการวางแผนการใช้ประโยชน์ ที่ดินและศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการ คือ (1) การจัดการเรื่องเขตที่ดินในความรับผิดชอบทุกหน่วยงานต้องทำแผนที่ให้ชัดเจน โดยใช้แผนที่ฐาน (base map) มาตรฐาน 1:4,000 เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีเจ้าภาพในการจัดการรวมข้อมูลทุกหน่วยงานให้อยู่ในเขตแผนที่ฉบับเดียว (2) การจัดการเรื่องที่ดินต้องมีกฎหมายใช้บังคับเพียงฉบับเดียว (3) การจัดการพื้นที่ป่าไม้ จะต้องมีการปรับปรุงแนวเขตป่า (reshape) ใหม่ โดยใช้หลักการของ biosphere reserve จำแนกพื้นที่เป็น 3 ประเภท คือ พื้นที่ต้นน้ำ (nucleus) ที่ต้องรักษาไว้ พื้นที่กันชน (buffer zone) เพื่อรองรับประชากรในอนาคต และพื้นที่ใช้ประโยชน์ซึ่งต้องมีการใช้ที่ดินที่เหมาะสม (4) เรื่องการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน (land use) จะต้องมีการทบทวนใหม่ โดยกรมพัฒนาที่ดินควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งการจัดทำแผนที่ดังกล่าวมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “โครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ที่ดิน” (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549)

อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่แห่งหนึ่งที่ได้ดำเนินโครงการดังกล่าว ถือเป็นพื้นที่ต้นแบบในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการของรัฐบาล เป็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด (At Samat model) การดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภออาจสามารถแห่งนี้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางลงไปศึกษาความก้าวหน้าของโครงการด้วยตนเอง จึงนับได้ว่าเป็นพื้นที่ต้นแบบที่น่าศึกษา ผลการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการดำเนินการตามโครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดินในพื้นที่อำเภออาจสามารถ นับได้ว่ามีความก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ตำบลอาจสามารถ ได้มีการดำเนินการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ซึ่งมีพื้นที่ป่า จำนวน 17,431 ไร่ ดำเนินการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวและพื้นที่ป่าโดยรอบ เพื่อที่จะให้ราษฎรในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างถูกต้อง และลดปัญหาความขัดแย้งลงได้ต่อไป

จากการดำเนินโครงการดังกล่าวในท้องที่ตำบลอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางดังกล่าวว่า ราษฎรผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการฯ มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ในทางบวกหรือทางลบ เนื่องจากในอดีตราษฎรในพื้นที่ต่างก็ได้รับสิทธิการ

ครอบครองพื้นที่ป่าในพื้นที่ดังกล่าวแตกต่างกันออกไป บางส่วนได้ครอบครองพื้นที่ป่ามือเปล่า บางส่วนได้รับสิทธิที่ดินทำกิน (สทก.) จากกรมป่าไม้ และบางส่วนได้รับสิทธิการครอบครองในรูปของ ส.ป.ก. 4-01 จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนราษฎรบางส่วนได้มีการครอบครอง ที่ดินนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติในรูปแบบอื่น ซึ่งราษฎรแต่ละกลุ่มดังกล่าวข้างต้นอาจได้รับผลกระทบ ในที่ดินที่ครอบครองอยู่เดิม โดยสูญเสียที่ดินที่ครอบครองอยู่จนเหลือที่ดินลดน้อยลง หรือราษฎร บางส่วนอาจได้รับประโยชน์โดยการได้ครอบครองที่ดินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบ ข้อมูลดังกล่าวได้มากขึ้น ประกอบกับสามารถรับทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการ ดำเนินโครงการฯ เพิ่มเติม ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นข้อมูล พื้นฐานเพื่อการพัฒนา แก้ไข และปรับปรุงการดำเนิน โครงการดังกล่าวข้างต้น ให้มีประสิทธิภาพ และ เกิดปัญหาความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียน้อยที่สุด จนถึงไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น หรือหากมี ส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นปัญหาในการดำเนินโครงการที่สำคัญ ก็สามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการ แก้ไขปรับปรุงโครงการในส่วนดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการปฏิรูปการ จัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอ อาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินใน พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัด ร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับราษฎรท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 หมู่บ้าน ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ประกอบด้วย (1) ราษฎรบ้านศาลา หมู่ที่ 10 จำนวน 55 ครัวเรือน และ (2) ราษฎรบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 14 จำนวน 50 ครัวเรือน รวมจำนวนครัวเรือนของราษฎรทั้งสิ้น 105 ครัวเรือน

นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความคิด ข้อเสนอแนะ และข้อติชมในแง่มุมหรือด้านต่าง ๆ ของราษฎรตัวอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ (1) ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ (2) ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน และ (3) ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ราษฎร หมายถึง บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับเรื่องที่ดินในโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งในที่นี้หมายถึง ราษฎรบ้านศาลา หมู่ที่ 10 จำนวน 55 ครัวเรือน และราษฎรบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 14 จำนวน 50 ครัวเรือน

โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ดินตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งในที่นี้หมายถึงการดำเนินโครงการดังกล่าวในท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง หมายถึง จำนวนแปลงที่ดินที่อยู่ในความครอบครองเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและเป็นที่อยู่อาศัย ทั้งที่มีเอกสารสิทธิ์ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ของราษฎรตัวอย่าง

ที่ตั้งของที่ดิน หมายถึง สถานที่หรือจุดที่ตั้งที่ดินของราษฎรตัวอย่าง ซึ่งมีที่ตั้งในลักษณะแตกต่างกันไป เช่น อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ในเขตป่าอารตามมติคณะรัฐมนตรี และอยู่คาบเกี่ยวเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง รูปแบบหรือกิจกรรมในการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละแปลงหรือในแต่ละบุคคล เช่น เพื่ออยู่อาศัยเพื่อการเกษตร เพื่อเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า เป็นต้น

การได้รับประโยชน์จากโครงการ หมายถึง การที่ราษฎรตัวอย่างได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากการดำเนินโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับการจัดสรรที่ดินเพื่ออยู่อาศัยหรือเพื่อทำกินเพิ่มขึ้น หรือการได้รับประโยชน์อื่น ๆ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ราษฎรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคูซึ่งได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการฯ โดยการได้ที่ดินครอบครองเพิ่มขึ้น และราษฎรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคูซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการฯ โดยการมีที่ดินในความครอบครองลดน้อยลง

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของราษฎรต่อ โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย นำมาเสนอไว้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ดิน
4. รูปแบบของเอกสารสิทธิที่ทางราชการออกให้กับราษฎร
5. ข้อมูลพื้นที่ศึกษาวิจัย
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

ได้มีผู้ให้ความหมายของ “ความคิดเห็น” ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมมานำเสนอไว้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

สงวน และคณะ (2522) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ และมีความหมายที่แคบกว่าเจตคติ เพราะความคิดเห็นของบุคคล เปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (fact) และเจตคติ (attitude) ของบุคคล ในขณะที่เจตคติแสดงออกถึง สภาพความรู้สึกทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด โดยเฉพาะเท่านั้น

สุโท (2525) ได้ระบุไว้ว่า “ความคิดเห็น” เป็นความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลทำให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือมีความรู้สึกเฉย ๆ

Webster (1964) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความเชื่อ ซึ่งความเชื่อนั้นมิได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ ความคิด และการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่เห็นว่าน่าจะเป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

Webster (1966) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความคิดเห็น” หมายถึง ทรรศนะ การพิจารณาตัดสิน การประเมินในใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งนี้ ความคิดเห็นมีความแข็งแกร่งมากกว่าความประทับใจ (impression) ดังนั้น ความคิดเห็นจึงเป็นความรู้สึกในใจ และถ้าถูกยึดอย่างมั่นคงก็จะกลายเป็นความเชื่อมั่น หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความคิดเห็นเป็นความเชื่อที่มีได้ตั้งอยู่บนความรู้ที่แท้จริง แต่ตั้งอยู่บนความคิด ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ซึ่งนักจิตวิทยาได้นิยามความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกทางภาษา (verbal expression) ที่เกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ และค่านิยม

Kolesnik (1970) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแปลความหมาย (interpretation) หรือการลงความเห็นที่เกิดจากความจริง (facts) ซึ่งแต่ละบุคคลเห็นว่าถูกต้อง แต่คนอื่น ๆ อาจจะไม่เห็นด้วยก็ได้

Morgan and King (1971) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การยอมรับในคำพูดที่เกิดขึ้น โดยทัศนคติ

Good (1973) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่

Gage (1981) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความรู้อันแท้จริงหรือความแน่นอน แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ การลงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจะลงไปตามที่บุคคลนั้นเห็นว่าน่าจะเป็นจริงหรือตรงตามที่คิดไว้

Foster (1971) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดเห็นเกิดจากประสบการณ์ (experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หมู่คณะหรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยความคิดเห็นที่ถือว่าเป็นประสบการณ์ตรงเกิดจากการที่ได้พบเห็นคุ้นเคย การพบปะโดยตรง ส่วนประสบการณ์ทางอ้อมเกิดจากได้ยิน ได้ฟัง เห็นจากรูปถ่าย หรือจากการอ่านหนังสือโดยไม่ได้เห็นของจริง รวมทั้งเกิดจากระบบค่านิยมและการตัดสินใจด้วยค่านิยม เพราะเห็นว่าคนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินใจไม่เหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันที่แตกต่างกัน

Best (1977) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกแต่ละบุคคลโดยการพูด

นอกจากนี้ นักวิชาการและผู้รู้หลายท่าน ได้แบ่งแยกความคิดเห็นออกเป็นหลายระดับ มีทั้งความคิดเห็นอย่างผิวเผินและความคิดเห็นอย่างลึกซึ้ง ความคิดเห็นที่ลึกซึ้งและติดตัวเป็นเวลานานเป็นความคิดเห็นทั่วไป ไม่เฉพาะอย่างและมีประจำอยู่ในตัวของทุกคนเรียกว่า “ทัศนคติ” ส่วนความคิดเห็นที่ผิวเผินไม่ลึกซึ้งเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง และมีอยู่ในเวลาอันสั้นเรียกว่า Opinion (อุทัย, 2519) ขณะที่ปริยาพร (2532) ได้กล่าวเปรียบเทียบทัศนคติกับความคิดเห็นไว้ว่า “ทัศนคติ” เป็นสิ่งที่แสดงถึงสภาพความรู้สึก แต่ในส่วน “ความคิดเห็น” เป็นสิ่งที่อธิบายหรือบ่งบอกถึงเหตุผล

องค์ประกอบและประเภทของความคิดเห็น

บุณชนก (2542) ได้ระบุว่า ทัศนคติและความคิดเห็นของบุคคล มีองค์ประกอบ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. **ความรู้ความเข้าใจ (cognitive)** หมายถึง การเรียนรู้จากประสาททั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ทั้งนี้ ตาและหูเป็นส่วนประกอบของร่างกายที่มีส่วนทำให้เกิดทัศนคติมากที่สุด โดยการได้ยิน ได้เห็นเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ เข้าสู่สมอง โดยที่สมองเป็นส่วนกำหนดความคิดและแยกแยะเหตุผลออกมาเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งความรู้สึกทางบวกและทางลบ

2. **ความรู้สึก (affective)** หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกมาเอง เพื่อบ่งบอกถึงความรัก ความโกรธหรือบ่งบอกถึงความเกลียดชังต่าง ๆ

3. พฤติกรรม (behavior) หมายถึง การแสดงออกต่าง ๆ ที่สามารถสังเกตได้จากองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการของทัศนคติที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทัศนคติจะสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ จนก่อให้เกิดการจัดรูปแบบต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล มีการลอกเลียนแบบในสังคม ตลอดจนมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยมีผลเกี่ยวเนื่องถึงการจูงใจ การเรียนรู้ และการรับรู้เป็นจิตวิทยาสังคม

ศรีสุรางค์ และคณะ (2542) ได้แบ่งประเภทของความคิดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การคิดโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย (undirected thinking) หรือความคิดแบบเชื่อมโยง เป็นการคิดที่มีความเป็นอิสระที่ปราศจากการถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขภายนอกโดยสิ้นเชิง ตัวอย่างการคิดโดยไม่มีจุดมุ่งหมายที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การฝัน

2. การคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย (the goal-directed thinking) เป็นการคิดที่เกิดขึ้นในกรณีเมื่อเราต้องการหาคำตอบหรือเมื่อต้องการหาวิธีการที่สมเหตุสมผลในการแก้ไขปัญหา การคิดในลักษณะเช่นนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจนกว่าการคิดโดยไม่มีจุดมุ่งหมายมาก ตัวอย่างเช่น การคิดวิเคราะห์ การวิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

Remmers *et al.* (1965) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุดและเชิงลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และจากประสบการณ์ สามารถทราบทิศทางได้โดยทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนเกิดการหลงบูชา ส่วนทิศทางลบสุด ได้แก่ รังเกียจมาก เป็นความคิดเห็นที่รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ได้แก่ ความชอบ ขอมรับความรู้ ส่วนความเข้าใจในทางไม่ดี ได้แก่ ความไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น

Oskamp (1977) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น มีดังต่อไปนี้

1. **ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ** ได้แก่ ภาวะต่าง ๆ ของบุคคล ที่ใช้สำหรับรับความรู้สึกที่ผิดปกติของภาวะหรือความบกพร่องของภาวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อบุคคลภายนอก

2. **ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล** หมายถึง การที่บุคคลได้ประสบการณ์ด้วยตนเอง มีการกระทำด้วยตนเอง หรือได้พบเห็นด้วยตนเอง ทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดความพึงใจและเกิดความคิดเห็นต่อประสบการณ์เหล่านั้นที่แตกต่างกันไป

3. **อิทธิพลของผู้ปกครอง** หมายถึง ในวัยเยาว์ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความคิดเห็นของเด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป

4. **ทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่ม** หมายถึง เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นจนเป็นผู้ใหญ่ย่อมต้องมีกลุ่มและสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนที่ได้รับจากทางโรงเรียน หน่วยงาน ที่ให้แนวความคิดเห็นที่เหมือนหรือต่างกัน ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป

5. **สื่อมวลชน** หมายถึง สื่อประเภทต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล อาทิเช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นต้น ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลให้เกิดความแตกต่างกันออกไป

ชาติชาย (2529) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลที่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ประกอบด้วย

1. **การอบรมของครอบครัว** อิทธิพลของครอบครัวมีมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกของบุคคล

2. **กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง** บุคคลเมื่ออยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็จะมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันกับกลุ่ม และสังคมนั้น ๆ กลุ่มเป็นส่วนผลักดันให้บุคคลมีการเรียนรู้โดยตรง

3. **วัฒนธรรมประเพณี** บุคคลเมื่อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและประเพณีโดยอ้อมปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ๆ และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดี

4. **การศึกษา** ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยมีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็น เพราะเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล

5. **สื่อมวลชน** ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะว่าจะเป็นสื่อในการสร้างความคิดทั้งทางด้านบวกและด้านลบได้

การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

ศรีสุรางค์ และคณะ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. การได้รับประสบการณ์ตรงที่พบด้วยตนเองหรือจากแรงสะท้อนใจ
3. การถูกบังคับให้ปฏิบัติตามโดยไม่เต็มใจหรือจากแรงสะท้อนใจ

วิธีวัดความคิดเห็น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดทางด้านสังคมศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น ตลอดจนการสร้างมาตรวัดทัศนคติ และวิธีการวัดความคิดเห็นที่ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ซึ่งพรเพ็ญ (2531) ได้กล่าวถึงวิธีการดังกล่าวไว้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่

1. **วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's method)** เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วทำการเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น ทศนคติไปในทางเดียวกัน เปรียบเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่า ๆ กัน (equal-appearing intervals)
2. **วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale)** เป็นวิธีวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำที่เปรียบเทียบซึ่งกันและกันได้ โดยเปรียบเทียบจากอันดับต่ำสุดไปจนถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น
3. **วิธีจำแนกแบบ S-D Scale (semantic differential scale)** เป็นวิธีวัดทัศนคติและความคิดเห็นโดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (bipolar-adjective) เช่น “ดี” ตรงกันข้ามกับ “เลว” “ขยัน” ตรงกันข้ามกับ “ขี้เกียจ” เป็นต้น
4. **วิธีของลิเคิร์ท (Likert's method)** เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากจะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ โดยสามารถจัดอันดับของความชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบจากคำตอบที่มีให้เลือก 5 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

ความหมาย

ป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าและมีความสำคัญยิ่งของประเทศไทย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ป่าไม้” หรือ “ทรัพยากรป่าไม้” ไว้หลายท่าน ผู้ศึกษาวิจัยได้นำมาเสนอไว้พอสังเขป ดังนี้

พวงค์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน และ “ไม้” หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนจุนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลายและกิ่งของสิ่งนั้น ๆ ไม่ว่าจะได้ถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด

เทอด (2521) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ป่าไม้” คือ พื้นที่ที่ปกคลุมไปด้วยต้นไม้และพืชต่าง ๆ มากมายหลายชนิดขึ้นปะปนกัน

อำนาจ (2539) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ป่าไม้” คือ มวลหมู่ต้นไม้ใหญ่เล็กนานาชนิดมีองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้คงสภาพความเป็นป่าไม้ไว้ เช่น ภูเขา ลำน้ำ ลำห้วย ลำธาร สัตว์ป่าน้อยใหญ่ ดิน หิน พืชชั้นสูง พืชชั้นต่ำ แมลง นก และสิ่งอื่น ๆ ทำให้เกิดสังคมอีกสังคมหนึ่งที่แยกต่างหากไปจากสังคมเมือง

นิวัติ (2542) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ป่าไม้” คือสังคมของต้นไม้และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และปกคลุมเนื้อที่กว้างใหญ่ มีการใช้ประโยชน์จากอากาศ น้ำ และวัตถุธาตุต่าง ๆ ในดิน เพื่อการเจริญเติบโตจนถึงอายุขัยและมีการสืบพันธุ์ของตนเอง ทั้งให้ผลผลิตและบริการที่จำเป็นอันจะขาดเสียมิได้แก่มนุษย์

ความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

นิวัติ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า “ป่าไม้มีคุณค่าอนันต์ และมีความสำคัญมากให้ประโยชน์แก่มนุษยชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจนกว่าการ โดยเฉพาะประโยชน์ทางอ้อมนั้นน้อยคนนักที่จะเห็นความสำคัญ บางทีอาจจะไม่รู้หรือคิดไม่ถึงกัน แต่ความจริงแล้วประโยชน์ทางอ้อมมีไม่น้อยไปกว่าประโยชน์ทางตรงเลย” โดยประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม สรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ทางตรง ที่สำคัญได้แก่

1.1 ไม้ เป็นผลิตผลจากป่าที่รู้จักกันดีกว่าผลผลิตชนิดอื่น ๆ ไม้มีคุณสมบัติเฉพาะตัว ซึ่งบางครั้งใช้สิ่งอื่นแทนไม่ได้ ไม้จึงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการก่อสร้างบ้านเรือนทำเครื่องเรือน และการก่อสร้างอื่น ๆ

1.2 เชื้อเพลิงที่ได้จากป่า คือ ฟืนและถ่าน

1.3 วัตถุเคมีที่สำคัญ ได้แก่ เซลลูโลสและลิกนิน เซลลูโลสใช้ทำกระดาษ ไหมเทียม วัตถุระเบิด น้ำตาล แอลกอฮอล์ และยีสต์ ส่วนลิกนินใช้ทำวานิลิน น้ำหอม และเครื่องสำอางต่าง ๆ อาหาร เช่น ดอก ผล ใบ เมล็ดของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ หน่อไม้ เห็ด หัวกลอย มันต่าง ๆ และอาหารที่ได้จากสัตว์ป่า รวมทั้งนก สัตว์เลื้อยคลาน และแมลงต่าง ๆ เช่น ผึ้ง เป็นต้น

1.4 ยารักษาโรคที่สำคัญ ซึ่งเป็นสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ยาแก้โรคเรื้อนจากน้ำมันของผลกระเบา ยารักษาโรคความดันโลหิตสูงจากรากของต้นระย่อม ยารักษาโรคหัวใจจากเมล็ดของต้นแสลงใจ สารกำจัดแมลง และเมื่อปลาจากต้นหางปลาไหล เป็นต้น

1.5 เส้นใย มีหลายชนิด เช่น จากเปลือกไม้ต่าง ๆ และจากเถาวัลย์ชนิดต่าง ๆ

1.6 ชัน น้ำมัน และยางไม้ ชัน (resin) ที่สำคัญมีชันตะเคียนตาแมว (dammar) ที่ได้จากต้นตะเคียนชันตาแมว (*Balanocarpus heimii* King) น้ำมันไม้ (wood oil) ได้จากน้ำมันของต้นยางเหียง (*Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm. ex Miq.) เป็นต้น

1.7 ฝาดฟอกหนังและสี เช่น เปลือกก่อ (*Lithocarpus collettii* A. Camus) ราชพฤกษ์ (*Cassia fistula* Linn.) กระถินพิมาน (*Acacia tomentosa* Willd.) แก่นสีเสียด (*Acacia catechu* (L.F.) Willd.) ผลสมอไทย (*Terminalia chebula* Retz.) และสมอพิเภก (*Terminalia bellerica* Roxb.) เป็นต้น

1.8 อาหารสัตว์ มนุษย์ได้ใช้ป่าไม้เป็นที่เลี้ยงสัตว์และเป็นแหล่งอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์มาช้านานแล้ว เพราะในป่ามีหญ้า ใบไม้ เปลือกไม้ ผลและเมล็ดไม้ที่สัตว์ชอบกินอยู่มากมายหลายชนิด

2. ประโยชน์ทางอ้อม ที่สำคัญได้แก่

- 2.1 มีส่วนช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้นและทำให้มีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ
- 2.2 บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ
- 2.3 ป้องกันการพังทลายของดิน
- 2.4 บรรเทาอุทกภัย ทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี
- 2.5 เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
- 2.6 เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

คุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ มีความหมายใกล้เคียงและคล้ายกับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้ อำนวย (2528) ได้จำแนกประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์ ไว้ดังนี้

1. ป่าไม้เป็นแหล่งที่ให้พลังงาน ได้แก่ การใช้ไม้เพื่อเป็นฟืนเผาถ่านสำหรับหุงหาอาหาร และให้ความอบอุ่น เป็นพลังงานที่มนุษย์จำเป็นต้องนำมาใช้สอยเป็นกิจวัตร หรือโรงงานอุตสาหกรรม ที่ใช้ไม้เป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อนตามขบวนการของอุตสาหกรรมนั้น ๆ เช่น โรงงานทำเครื่องปั้นดินเผา โรงงานปูนขาว โรงงานทำอิฐ เป็นต้น

2. ป่าไม้เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับการก่อสร้างและอุตสาหกรรม นั่นคือ นำต้นไม้ขึ้นไปแปรรูปสำหรับใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน ทำเครื่องมือกลกรรม ทำเครื่องเรือน เครื่องจักรสาน นอกจากนี้ป่าไม้เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมทำไม้อัด เป็นต้น

3. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหารและสมุนไพร ซึ่งในอดีตกาลพบว่าอาหารต่าง ๆ ที่เราใช้บริโภคอยู่เป็นประจำนั้น มีต้นกำเนิดมาจากป่าไม้ทั้งสิ้น น้ำดื่มมีต้นกำเนิดมาจากป่าไม้ ชาวไร่ใช้รับประทานอยู่มีต้นกำเนิดมาจากป่า

4. ป่าไม้ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น เมื่อมีเมฆฝนลอยผ่านเหนือพื้นที่ป่าไม้ ความชื้นของอากาศบริเวณป่าก็จะทำให้เมฆฝนกลายเป็นหยดน้ำ และเป็นฝนตกลงมา ป่าไม้ช่วยป้องกันการกัดเซาะของหน้าดิน จึงเห็นว่าป่าไม้ก่อประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีคุณค่าทางการเกษตร ชัยยังความเสียหายอันเกิดจากอุทกภัย ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน

5. ป่าไม้เป็นแหล่งนันทนาการ การที่ป่าไม้ประกอบไปด้วยความหลากหลายของธรรมชาติ ทำให้ป่าไม้เหมาะสำหรับใช้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

สาเหตุของการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้

นิวัติ (2542) ได้กล่าวถึงปัญหาและความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสาเหตุของการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ไว้ว่า จากการสำรวจเนื้อที่ป่าไม้ในปี พ.ศ. 2504 พบว่า ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าไม้อยู่ประมาณ 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53 ของเนื้อที่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2539 ปรากฏว่ามีเนื้อที่ป่าเหลืออยู่เพียง 80 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 25 ของเนื้อที่ประเทศ แสดงว่าในช่วงเวลา 35 ปีที่ผ่านมา ป่าไม้ถูกทำลายไปทั้งสิ้นกว่า 90 ล้านไร่ หรืออัตราเฉลี่ยประมาณ 3 ล้านไร่ต่อปี ความเสียหายที่ป่าไม้ของชาติกำลังเผชิญอยู่นั้นอาจลำดับความร้ายแรงได้ ดังนี้

1. การลักลอบโค่นไม้และเผาทำลายป่าในบริเวณต้นน้ำลำธารเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การป่าไม้ของชาติ ก่อให้เกิดการกร่อนของดิน และการเกิดอุทกภัย

2. การทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินเพื่อการเกษตร ได้กระทำกันอย่างกว้างขวาง แต่เป็นการทำลายป่าในพื้นที่ค่อนข้างราบไม่ลาดชันมากนัก เพื่อนำเอาที่ดินมาทำการเพาะปลูกเป็นการชั่วคราวและถาวร มีสาเหตุมาจากการเพิ่มของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. การตัดไม้เพื่อทำฟืนและเผาถ่าน มีความร้ายแรงรองลงมาจากสองประเภทแรก การตัดไม้ประเภทนี้กระทำกับไม้ทุกชนิดและทุกขนาด ส่วนใหญ่เป็นราษฎรผู้ยากจนและมีจำนวนมากที่ยึดอาชีพรับจ้างขายฟืนเผาถ่าน

4. การลักลอบตัดไม้มีค่าเพื่อทำการค้าแปรรูปหรือใช้สอยส่วนตัว การทำลายป่าประเภทนี้ไม่เป็นการทำลายร้างเผาผลาญต้นไม้ทุกชนิดที่อยู่ในป่าจนเหลือแต่ดินรกร้างว่างเปล่าอย่างการทำลายป่าประเภทอื่น เป็นการลักลอบตัดไม้มีค่าที่โตแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้นอกจากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ได้แก่

การเกิดไฟป่าส่วนใหญ่เกิดจากมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้ง ซึ่งเป็นฤดูไฟบางปีมีความรุนแรงมากทำให้ต้นไม้ตายหรือชะงักงันด้านการเติบโต ลูกไม้และกล้าไม้ถูกเผาทำลายทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรมลง องค์ประกอบพันธุ์ไม้มีจำนวนชนิดลดลง มีความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ลดลง นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อน (global warming) ยังส่งผลให้ภูมิอากาศโลกแปรปรวน มีหน้าแล้งที่ยาวนาน อุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น เป็นปัจจัยที่ไฟป่ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น

การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ แหล่งที่ตั้งเขื่อนมักมีสภาพภูมิประเทศที่เป็นหุบเขา ปกคลุมด้วยป่าสมบูรณ์ การสร้างเขื่อนจึงต้องทำการตัดไม้ภายในเขื่อนออกให้หมดจนถึงระดับกักเก็บน้ำสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องทำการสร้างถนนผ่านป่าเพื่อให้เข้าถึงตัวเขื่อน สำนักงานสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

การสร้างระบบสาธารณูปโภคทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ โครงการก่อสร้างถนนทางด่วนพิเศษ (motor way) แนวสายไฟแรงสูง การวางแนวท่อก๊าซ สถานที่ราชการ โรงเรียนและมหาวิทยาลัย การสร้างเขื่อนกั้นคลื่นลมทะเลตามแนวชายฝั่ง ก็อาจทำลายทรัพยากรป่าชายเลนให้ลดลงได้

การทำเหมืองแร่ รวมถึงการทำสัมปทานปูนซีเมนต์ หินอ่อน บ่อลูกรัง ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการทำลายพื้นที่ป่า เช่น การทำเหมืองแร่ลิกไนต์ ซึ่งต้องเปิดหน้าดินที่มีป่าไม้ปกคลุมออกทั้งหมด นอกจากนี้ การนำดินที่แยกออกจากแร่ไปทับถมในพื้นที่ป่า ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลง

การปกป้องรักษาป่าไม้เข้มแข็งและขาดประสิทธิภาพ ทั้งปริมาณเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์สนับสนุน และสิ่งอำนวยความสะดวก เจ้าหน้าที่ขาดกำลังใจ การตอบแทนจากภาครัฐตั้งคมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ การนำสัตว์เลื้อยจำนวนมากเข้าไปเลี้ยงภายในป่า การทำลายของสัตว์ป่า และสัตว์เลื้อย การทำลายของเชื้อโรคและแมลง การเก็บหาของป่า เช่น หวาย ตั้ว ยอดเต่าร้าง ไม้ฝักหวานป่า ระกำป่า ผลไม้ต่าง ๆ การถากเปลือกไม้ เทพทาโร อบเชย จันทน์หอม ก่อ ฯลฯ การเก็บยางและชันสน ด้วยการเผา การหาไม้หอม เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ดิน

การใช้ที่ดินเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงบนที่ดินนั้น ๆ โดยมนุษย์เป็นผู้กำหนดลักษณะของการใช้ที่ดินว่าเป็นไปในรูปแบบใด เช่น การทำการเกษตร การก่อสร้างอาคารบ้านเรือน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ตลอดจนก่อสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น การใช้ที่ดินที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากจะช่วยให้ประชากรที่อยู่บนที่ดินนั้น มีสภาพทางเศรษฐกิจมั่นคงดีแล้ว ยังทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย การตัดสินใจในการใช้ที่ดินมักจะเป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการสังคมมนุษย์ในสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมีสาเหตุจากวิวัฒนาการที่ละน้อย และเป็นผลทำให้เกิดการตัดสินใจแตกต่างกันในการใช้ที่ดินของแต่ละคน ปัจจุบันโลกมีประชากรมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น การใช้ที่ดินมักเกิดจากกระบวนการวางแผนการใช้ที่ดิน (process of land use planning) (จันทน์, 2535) จึงเกิดแนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สำคัญได้ ดังนี้

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดใหม่ที่สุดหลังจากที่แนวคิดอื่น ๆ ได้สร้างปัญหา และนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวทางใหม่นี้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาควรประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนา การสร้างความร่วมมือและการทำแผนปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถนำวิสัยทัศน์ที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ (เมธินทร์, 2544)

แนวคิดนี้ถูกกำหนดขึ้นในการประชุมสิ่งแวดล้อมโลก (earth summit) ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันทำแผนปฏิบัติการเพื่อศตวรรษที่ 21 เรียกว่า Agenda 21 สารสำคัญ คือ “คน” ต้องเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่ยั่งยืน และคนต้องมีชีวิตที่แข็งแรง มีประสิทธิภาพ และดำรงอยู่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ รัฐ (แต่ละรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ) มีสิทธิที่จะใช้ทรัพยากรของตนเอง เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม และรัฐต้องรับผิดชอบที่จะควบคุมมิให้กิจกรรมต่าง ๆ ไปทำลายสิ่งแวดล้อมของรัฐข้างเคียง หรือบริเวณที่อยู่นอกขอบเขตของกฎหมายระดับชาตินอกจากนี้ยังได้กำหนดคำจำกัดความของการพัฒนาใหม่ว่า “การพัฒนาจะต้องสนองความต้องการด้านการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อคนรุ่นปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมต้องเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนา และไม่สามารถแยกพิจารณาอย่างโดดเดี่ยวหรือแยกส่วน”

แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนา

เกษม (2528) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์และพัฒนาไว้ว่า

การอนุรักษ์ คือ การจัดการของมนุษย์ในการใช้ชีวมณฑล (biosphere) เพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์ที่ดีที่สุดและยั่งยืนแก่ชนรุ่นปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการรักษาศักยภาพ ที่จะดำรงความต้องการและความจำเป็นของรุ่นต่อไปในอนาคต ดังนั้น การอนุรักษ์ คือ การสร้างสรรค์ การรวบรวม การสงวน การรักษาไว้ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การทดแทน และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งนี้ การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับทั้งทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงชีวมณฑล (biosphere) และการใช้ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน ทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ และปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์

การอนุรักษ์และการพัฒนา ควรมุ่งหมายที่จะประสานกัน คือ การใช้ทรัพยากรของชาติอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ในทางปฏิบัติแล้ว แนวความคิดทั้งสองมักจะมี ความขัดแย้งกัน เนื่องจากการพัฒนา มุ่งเน้นให้ประชากรมีความกินดีอยู่ดีทางวัตถุ ขณะที่การอนุรักษ์หรือการสงวนไว้ซึ่งทรัพยากร ได้เน้นที่จะให้ชีวิตมนุษย์มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ความขัดแย้งดังกล่าวอาจหลีกเลี่ยงได้ ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจถึงเหตุผลของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการกำหนดแผนเพื่อพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ผู้พัฒนาจะต้องมีความเข้าใจพอควรถึงคุณค่าของคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความสำคัญของการอนุรักษ์เพื่อการรักษาการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นผลสำเร็จได้ต่อเมื่อได้รวมเอาการอนุรักษ์ทั้งหมดไว้ในการพัฒนา

นิวัติ (2542) ได้กล่าวไว้ถึง แนวความคิดและหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พอสรุปได้ ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด และโดยทั่วถึงกัน ทั้งนี้ ไม่ได้หมายถึงห้ามใช้หรือเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ แต่จะต้องนำมาใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (time and space)
2. ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น ทรัพยากรที่เกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า พืชหญ้า และกำลังงานมนุษย์ กับทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำมัน และแร่ต่าง ๆ เป็นต้น
3. ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรดินที่ยังอุดมสมบูรณ์อยู่ ให้คงคุณสมบัติที่ดีตลอดไป ในขณะที่เดียวกัน จะเป็นผลดีต่อทรัพยากรอื่น ๆ เช่น น้ำ ป่าไม้ และสัตว์ป่าด้วย
4. การอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่นในเวลาเดียวกันด้วย ไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะทรัพยากรทุกอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
5. ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพราะว่าวัฒนธรรม

และสังคมของมนุษย์ ได้พัฒนาตัวเองมาพร้อมกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้น ๆ กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป การอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิต เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก

6. ไม่มีโครงการอนุรักษ์ใดที่จะประสบความสำเร็จได้ นอกเสียจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้น ๆ และใช้อย่างชาญฉลาด ให้เกิดผลดีในทุก ๆ ด้านต่อสังคมมนุษย์ และควรใช้ทรัพยากรให้อำนวยประโยชน์หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกันด้วย

7. อัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบัน จะเป็นที่ใดก็ตาม ยังไม่อยู่ในระดับที่จะพุงซึ่งฐานะความอยู่ดีกินดีโดยทั่วถึงได้ เนื่องจากการกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ยังเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง

8. การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท ความมั่งคั่งสุขสมบูรณ์ของประเทศนี้ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ของประเทศนั้น ๆ

9. การทำลายทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ ด้วยเหตุใดก็ตาม เท่ากับเป็นการทำลายความสวัสดีของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มนุษย์จะต้องยอมรับว่า การทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้เกิดขึ้นอยู่ทุกหนทุกแห่งที่มีการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

10. การดำรงชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็พืชหรือสัตว์ ซึ่งต่างก็เกิดขึ้นมาจากทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศหนึ่ง กำลังงานของมนุษย์ ตลอดจนการอยู่ดีกินดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ขึ้นอยู่กับคุณค่าของอาหารที่เราบริโภค นอกจากปลาและอาหารทะเลอื่น ๆ แล้ว อาหารทุกอย่างจะเป็นผัก ผลไม้ ถั่ว งา ข้าว หรือในรูปของนม เนื้อสัตว์ อันเป็นผลผลิตจากพืชที่สัตว์บริโภคเข้าไป ล้วนเกิดขึ้นมาจากดินทั้งสิ้น

11. มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติ และเชื่อในความเป็นไปตามธรรมชาติ มนุษย์นำเอาวิทยาการต่าง ๆ มาช่วยหรือบรรเทากระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติได้ แต่มนุษย์ไม่สามารถจะนำสิ่งใดมาทดแทนธรรมชาติได้ทั้งหมดทีเดียวอย่างแน่นอน

12. การอนุรักษ์นอกจากจะเพื่อการอยู่ดีกินดีของมวลมนุษย์แล้ว ยังจำเป็นต้องอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อความสมบูรณ์และเป็นผลดีทางจิตใจด้วย เช่น การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ การอนุรักษ์สัตว์ป่า เพื่อความสวยงามและสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นเกมกีฬา เป็นต้น

13. เป็นความจริงที่ว่า ประชากรของโลกเพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่ทรัพยากรธรรมชาติกลับลดน้อยถอยลงทุกที ไม่มีใครทราบได้ว่าการใช้ทรัพยากรในบั้นปลายนั้นจะเป็นอย่างไร อนาคตจึงเป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงถ้าหากทุกคนไม่เริ่มต้นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่นี้

แนวคิดการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม

สากล (2532) ได้กล่าวไว้ว่า เกษตรกรรม เป็นกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความผูกพันกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากต้องพึ่งพาอาศัยอิทธิพลของธรรมชาติในการผลิต และการเติบโตของพืช ดังนั้น พื้นที่ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ลักษณะดิน และทรัพยากรน้ำ ก็จะกลายเป็นแหล่งการตั้งถิ่นฐานสำหรับการเกษตรกรรมอย่างเข้มข้นในที่สุด

แต่อย่างไรก็ดี การเกษตรกรรมยังคงต้องผูกพันกับสิ่งแวดล้อมอีก 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ซึ่งต่างก็มีบทบาทต่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นอย่างยิ่ง ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมการผลิตของเกษตรกร พฤติกรรมการบริโภคของประชากร รวมทั้งราคาผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำเกษตร หรือในทางตรงข้ามก็อาจมีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ หากความนิยมในการบริโภคของประชากรลดลง หรือราคาผลผลิตตกต่ำมาก ส่วนในสภาพแวดล้อมทางสังคม การเกษตรกรรมก็ต้องขึ้นอยู่กับกรอบทางวัฒนธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติในการถือครองที่ดินและบริการพื้นฐานทางสังคม โดยปัจจัยดังกล่าวนี้ อาจเป็นทั้งแรงสนับสนุนหรืออุปสรรคต่อการพัฒนากิจกรรมได้เพราะต่างสามารถกำหนดวิถีการดำรงชีวิต สิทธิในการใช้ที่ดิน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่มีความซับซ้อน นอกจากนี้ เมื่อระบบขนส่งคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานเข้าสู่พื้นที่ โอกาสการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรไปสู่กิจกรรมอื่นก็เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ภาคเกษตรกรรมอ่อนแอลงเรื่อย ๆ ด้วยการสร้างผลประโยชน์ที่สูงกว่า ให้แก่เกษตรกร และในท้ายที่สุด เมื่อภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นอันล้วนแต่เป็นสภาพแวดล้อมทางการเมือง ไม่มีนโยบายทางการเกษตรที่แน่ชัด ความแปรปรวนก็จะเกิดขึ้น จนอาจถึงขั้นล่มสลายของพื้นที่เกษตรกรรมได้ (สากล, 2532)

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

สากล (2532) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางกายภาพที่สำคัญ ได้แก่ ดิน ดินแต่ละชนิดมีความเหมาะสมในการใช้ที่ดินไม่คงที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการจัดการที่ดินและข้อจำกัด เนื่องจากลักษณะของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินและสภาพพื้นที่ พื้นที่ต่างกันเหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกแตกต่างกัน สภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะฝนและการกระจายฝน เพราะปริมาณน้ำฝน และระยะเวลาในการตกของฝนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การเพิ่มจำนวนประชากรทำให้การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเพิ่มประชากรยังทำให้พื้นที่เกษตรถูกนำไปใช้ในการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม และอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

3. ปัจจัยการทำฟาร์ม การทำฟาร์มเป็นลักษณะการเกษตรกรรมน้ำฝน (rain fed agriculture) และมีลักษณะของการขยายเนื้อที่เพื่อการเพาะปลูกมากกว่าการเกษตรแบบเข้ม (intensive farming) อีกด้วย จากเหตุผลทั้งสองประการนี้ ทำให้การใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกไม่แน่นอน และผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอนด้วย

4. ปัจจัยด้านการตลาดและราคาสินค้าเกษตร ในอดีต การใช้ที่ดินถูกปล่อยให้เป็นไปอย่างไม่มีแบบแผน ที่ดินถูกนำไปใช้ตามความต้องการของประชาชน ซึ่งมีแรงจูงใจในการใช้ที่ดินปลูกพืช โดยมีราคาของผลผลิตและตลาดเป็นเครื่องกำหนด การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรจึงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

Veldkamp and Fresco (1995) ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านกายภาพ (biological and physical factors) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยทั่วไป คือ

1.1 ความเหมาะสมทางด้านชีวกายภาพของดิน เช่น ความลาดชัน ลักษณะของเนื้อดิน

- 1.2 ลักษณะทางกายชีวภาพบางประการ เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ เป็นต้น
- 1.3 ผลกระทบจากการใช้ที่ดินในอดีต
- 1.4 การระบาดของโรค แมลง และศัตรูพืช

2. ปัจจัยมนุษย์ เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่

2.1 จำนวนประชากร การเปลี่ยนแปลงของประชากร เป็นตัวกำหนดปริมาณอาหารที่ต้องการ และรายได้ที่เป็นเม็ดเงิน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับที่ดินที่ต้องนำมาผลิตอาหาร

2.2 ระดับเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ส่งผลต่อผลผลิตและอัตราการขยายตัวของที่ดิน ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.3 ระดับความมั่งคั่งของคน มีส่วนอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของประเทศหรือท้องถิ่นนั้น ๆ เนื่องจากคนรวยมากขึ้น ความต้องการบริโภค จะส่งผลต่อนโยบายและกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนการใช้ที่ดิน

2.4 โครงสร้างทางการเมือง เป็นตัวกำหนดนโยบายการใช้ที่ดิน ซึ่งทำให้การใช้ที่ดินเปลี่ยนรูปแบบและทิศทางได้อย่างทันที เช่น นโยบาย สปก. 4-01 เป็นต้น

2.5 สภาพทางเศรษฐกิจ กลไกการตลาดและนโยบายการค้าภายในและระหว่างประเทศ ส่งผลต่อทั้งอัตรา ทิศทาง และรูปแบบการใช้ที่ดิน ทั้งในท้องถิ่นและในระดับประเทศ

2.6 ทักษะคติและค่านิยมของสังคม ทักษะคติและค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น สามารถกำหนดทิศทางและอัตราการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัตถุประสงค์ของคนในชุมชน เช่น ต้องการมีที่นาไว้ผลิตข้าวไว้กินเองมากกว่าซื้อกิน หรือปลูกยูคาลิปตัสทิ้งไว้ โดยผันอาชีพตัวเองสู่โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ทรัพยากรดินกับการอนุรักษ์ดิน

นิวัติ (2542) ได้ระบุถึงทรัพยากรดินกับการอนุรักษ์ดินไว้ ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรดินนี้มีความหมายแบ่งตามการใช้ประโยชน์ออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ เนื้อดิน (soil) และที่ดิน (land) เนื้อดินนั้นหมายถึงชั้นของดินบนพื้นผิวโลกที่เกิดจากการทำปฏิกิริยาร่วมกันระหว่างลมฟ้าอากาศและสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะพืชที่มีต่อหิน หรือที่เรียกว่าวัตถุต้นกำเนิดดิน

มีอินทรีย์วัตถุ แร่ธาตุอาหาร น้ำ อากาศ และสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ในดิน เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตพืชผลทางการเกษตรและป่าไม้

สำหรับที่ดินโดยทั่วไป หมายถึง แผ่นดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้เป็นที่ประกอบกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่นเป็นที่ตั้งของบ้านเรือน เมือง โรงงานอุตสาหกรรม และที่พักชนชั้นวรรณาอันสวยงามเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่เพื่อประโยชน์ในการผลิตทางการเกษตร จะเห็นได้ว่าที่ดินมีความมั่นคงกว่าเนื้อดินเป็นอันมาก เพราะเนื้อดินซึ่งประกอบไปด้วยอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุต่าง ๆ นั้นง่ายต่อการถูกชะล้างหรือการชะกร่อนด้วยน้ำและลม การอนุรักษ์จึงมักเน้นหนักไปในเรื่องของเนื้อดินเป็นส่วนใหญ่

การอนุรักษ์ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์จากดินอย่างชาญฉลาด โดยคำนึงถึงการป้องกันการชะกร่อนหรือการพังทลายของดิน (erosion) เป็นสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง การใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ขณะเดียวกันสามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้คงมีธาตุอาหารที่จำเป็นแก่พืชอย่างสม่ำเสมอตลอดไปอีกด้วย จึงพอสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ดิน ก็เพื่อ

1. ลดการชะกร่อนหรือป้องกันการพังทลายของดิน
2. รักษาปริมาณแร่ธาตุอาหารในดินให้คงความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ
3. รักษาระดับอินทรีย์วัตถุและคุณสมบัติทางฟิสิกส์ของดิน รวมทั้ง
4. ป้องกันการสูญเสียเนื้อดินและคุณสมบัติของดินในทุก ๆ ด้าน เพราะการกลับคืนมาซึ่งเนื้อดินหรือคุณสมบัติของดินที่ต้องสูญเสียไปนั้น ต้องใช้เวลาอันยาวนานและเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าการป้องกันโดยวิธีการอนุรักษ์เป็นอันมาก

ในการอนุรักษ์ดินมีปัญหาที่ควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. ทำอย่างไรจึงจะอนุรักษ์ดินให้อยู่กับที่ ควบคุมไม่ให้ดินต้องสูญเสียไปโดยการชะกร่อนจากน้ำและลม

2. ทำอย่างไรจึงจะรักษาแร่ธาตุในดินให้คงความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และ

3. ทำอย่างไรถึงจะทำให้ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในด้านการอนุรักษ์ดิน ตลอดจนผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินได้มีความรู้ ความเข้าใจ และหาแนวทางปฏิบัติให้บังเกิดตามความมุ่งหมายของการอนุรักษ์ดินได้

นอกจากนี้ยังมีข้อที่ควรปฏิบัติในการอนุรักษ์ดิน ดังนี้

1. ปรับแต่งดินเพื่อให้ดินอยู่ในสภาพที่ทนต่อการถูกกัดเซาะและการพัดพา ตลอดจนช่วยให้ดินสามารถดูดซับน้ำได้ดีขึ้น

2. รักษาสภาพสิ่งปกคลุมดินเพื่อป้องกันการปะทะของเม็ดฝนและแรงลม อีกทั้งเป็นการช่วยลดความเร็วของน้ำที่ไหลบ่าไปตามหน้าดินและช่วยเพิ่มคุณสมบัติของดินให้ดีขึ้น

3. การจัดหาทางระบายน้ำที่ปลอดภัย เพื่อช่วยระบายน้ำที่ไหลบ่า เช่น การทำชั้นบันได การทำทางระบายน้ำที่มีหญ้าขึ้นหนาแน่น (sodwater way) หรือทำท่อระบายน้ำ เป็นต้น

4. สร้างฝายกั้นน้ำเพื่อลดความเร็วของกระแสน้ำ และสกัดกั้นตะกอนที่ไหลบ่าลงมา โดยเฉพาะบริเวณที่มีความชันมากและดินง่ายต่อการพังทลาย

5. ใช้วิธีการพิเศษในการอนุรักษ์ดิน เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับ การปลูกพืชสลับเป็นแถบ การทำชั้นบันได การปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชคลุมดิน และการคลุมด้วยหญ้าหรือวัสดุอื่น ๆ

6. ใช้ปุ๋ยและอินทรีย์วัตถุ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและทำให้คุณสมบัติทางฟิสิกส์ของดินดีขึ้น

7. จำแนกสมรรถนะของที่ดิน (land capability classification) เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์ที่ดินนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของดินนั้น ๆ เป็นการเพิ่มทั้งผลผลิตและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้คงอยู่อีกด้วย

8. ค้นคว้าทดลองและให้การศึกษา การค้นคว้าทดลอง เป็นทางนำไปสู่ความรู้และวิธีการใหม่ ๆ การให้การศึกษาเป็นพื้นฐานในการเตรียมคนให้เป็นผู้เป็นนักวิทยาศาสตร์ เป็นผู้จัดการฟาร์ม การเกษตร ป่าไม้และทุ่งหญ้า เป็นต้น การศึกษาทดลองจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้แผนการอนุรักษ์สำเร็จผลได้

9. ส่งเสริมและเผยแพร่ การส่งเสริมและเผยแพร่เป็นสิ่งที่ควบคู่กับการค้นคว้าทดลอง ถ้าหากมีแต่การค้นคว้าทดลองโดยปราศจากการส่งเสริมและเผยแพร่แล้ว วิทยาการใหม่ ๆ ก็จะหยุดอยู่กับที่หาได้เป็นผลทางปฏิบัติไม่

10. ปฏิรูปที่ดินตลอดจนการช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน การปฏิบัติตามวิธีการอนุรักษ์ต่าง ๆ ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนและเทคนิคทางวิชาการ โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มโครงการอนุรักษ์จำเป็นต้องมีนักวิชาการและแหล่งเงินทุนไว้ช่วยเหลือ มิฉะนั้นเกษตรกรหรือผู้ประกอบการอาจไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการอนุรักษ์ได้ เช่น การเลือกใช้อุปกรณ์และการซื้อเครื่องมือทุนแรงต่าง ๆ เป็นต้น

รูปแบบของเอกสารสิทธิที่ทางราชการออกให้กับราษฎร

การดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิประเภทต่าง ๆ ที่ทางราชการออกให้กับราษฎรในพื้นที่ รวมถึงเอกสารที่แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินต่าง ๆ ตามกฎหมายที่ดินอีกด้วย ดังนั้น ในที่นี้ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ค้นคว้าข้อมูลเอกสารสิทธิที่ทางราชการออกให้กับราษฎรรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2549) ได้รวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ว่า เอกสารสิทธิที่ทางราชการออกให้กับราษฎร ได้แก่ (1) ภ.บ.ท. 5 (2) ก.ส.น. 5 (3) น.ค. 3 (4) ส.ท.ก. และ (5) ส.ป.ก. ทั้งนี้ หนังสือทั้ง 5 ประเภทนี้ไม่ใช่หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ผู้ที่มีแบบ ก.ส.น. 5 ก็คื น.ค.3 ก็คื จะต้องไปขอออกหนังสือรับรองทำประโยชน์หรือ โฉนดที่ดินแล้วแต่กรณี ซึ่งเมื่อออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน

ดังกล่าวแล้วจะต้องห้ามโอน 5 ปี หรือเอกสารสิทธิบางประเภทไม่สามารถที่จะจำหน่ายจ่ายโอน และมีเพียงการตกทอดเป็นมรดกให้กับลูกหลานหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกเท่านั้น ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลเอกสารสิทธิดังกล่าวสามารถสรุปได้พอสังเขป ดังปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เอกสารสิทธิประเภทต่าง ๆ ที่ทางราชการออกให้กับราษฎร

ประเภทเอกสารสิทธิ	คำอธิบาย
ภ.บ.ท. 5 *	เป็นแบบยื่นภาษีบำรุงท้องที่
ก.ส.น.5	เป็นหนังสือแสดงการทำประโยชน์ ซึ่งออกให้ในนิคมสหกรณ์ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
น.ก. 3	เป็นหนังสือแสดงการทำประโยชน์ ซึ่งออกให้ในนิคมสร้างตนเอง ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
ส.ท.ก. ส.ป.ก	เป็นหนังสือสิทธิทำกินในเขตป่าไม้ ซึ่งทางกรมป่าไม้เป็นผู้ออกให้ เป็นการปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดจนถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐ นำที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนเจ้าของที่ดินซึ่งมิได้ ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตาม พระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบัน เกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่า หรือเช่าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือ ในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากร และปัจจัย การผลิตตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ภายใต้ พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532

หมายเหตุ ภ.บ.ท. 5 * เป็นเพียงใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานในการเสียภาษีบำรุงท้องที่เท่านั้น

1. **ภ.บ.ท. 5** (ภาษีบำรุงท้องที่ 5) เป็นแบบยื่นภาษีบำรุงท้องที่ ความหมายของที่ดินใน ภ.บ.ท. 5 หมายความว่า พื้นที่ดินและให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย (มาตรา 6) ซึ่งมีข้อยกเว้น ตาม (มาตรา 8) เจ้าของที่ดินไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ สำหรับที่ดินต่อไปนี้

- 1.1 ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวังอันเป็นส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 1.2 ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ดินของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณณะ โดยมีให้หาผลประโยชน์
- 1.3 ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือสาธารณณะ โดยมีได้หาประโยชน์
- 1.4 ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณณะ การศึกษา หรือการกุศลสาธารณณะ
- 1.5 ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดไม่ว่าจะใช้ประโยชน์ศาสนกิจ ศาสนาใดศาสนาหนึ่งหรือที่ศาลเจ้าโดยมิได้หาผลประโยชน์
- 1.6 ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและฌาปนสถาน สาธารณะโดยมิได้รับประโยชน์ตอบแทน
- 1.7 ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือของรัฐ หรือที่ใช้เป็นสนามบินของรัฐ
- 1.8 ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียนที่ต้องเสียภาษีโรงเรียนและที่ดินอยู่แล้ว
- 1.9 ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ทางราชการจัดใช้เพื่อสาธารณณะประโยชน์ โดยเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ หรือหาประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนนั้น
- 1.10 ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่มีข้อผูกพันยกเว้นตามอนุสัญญาหรือข้อตกลง
- 1.11 ที่ตั้งสถานทูต สถานกงสุล
- 1.12 ที่ดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ก.ส.น. 5 เป็นหนังสือแสดงการทำประโยชน์ ซึ่งออกให้นิคมสหกรณ์ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 การได้สิทธิในที่ดินของสมาชิคนิคมสหกรณ์ การจัดการที่ดินลักษณะนี้ กฎหมายมุ่งที่จะให้สมาชิคนิคมสหกรณ์ผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินที่ได้รับกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนดที่ดิน หรือตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว) หรือสิทธิครอบครอง (น.ส. 3) เมื่อสมาชิคนิคมสหกรณ์นั้น ๆ ปฏิบัติตามกฎหมายไว้ คือ

- 2.1 เมื่อสมาชิคนิคมสหกรณ์ได้ทำประโยชน์ที่ดินแล้ว
- 2.2 เป็นสมาชิคนิคมสหกรณ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2.3 ชำระเงินค่าช่วยทุนรัฐบาลเรียบร้อยแล้ว
- 2.4 ชำระหนี้เกี่ยวกับกิจการของนิคมให้แก่ทางราชการเรียบร้อยแล้ว

สมาชิคนิคมสหกรณ์ที่ปฏิบัติครบตามหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ ดังกล่าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ จะออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ให้แก่สมาชิคนิคมสหกรณ์นั้น ๆ เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วสมาชิคนิคมสหกรณ์ผู้นั้นก็สามารถนำหลักฐานดังกล่าวไปออกโฉนดที่ดินหรือ น.ส. 3 ผู้ได้มาซึ่งที่ดินจะโอนที่ดินไปให้ผู้อื่นไม่ได้ นอกจากตกทอดทางมรดกหรือ โอนไปยังสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกอยู่ และภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ที่ดินนั้น ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีด้วย

3. น.ค. 3 เป็นหนังสือแสดงการทำประโยชน์ ซึ่งออกให้ในนิคมสร้างตนเองตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 การได้สิทธิในที่ดินของสมาชิคนิคมสร้างตนเอง เมื่อสมาชิกได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข คือ

- 3.1 ต้องเป็นสมาชิคนิคมสร้างตนเองมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 3.2 ต้องไม่มีหนี้สินที่เกี่ยวกับกิจการนิคม
- 3.3 ชำระเงินค่าช่วยทุนรัฐบาลเรียบร้อยแล้ว
- 3.4 ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ในที่ดินตามมาตรา 8 ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 สมาชิกสงเคราะห์จะออกหนังสือการทำประโยชน์ให้แก่สมาชิคนิคมสร้างตนเอง

4. ส.ท.ก. กรมป่าไม้ได้เริ่มดำเนินการให้สิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ต่อมาปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 กำหนดให้มีมาตรา 16 ทวิ และมาตรา 16 ตริ ขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีความจำเป็น ในการครองชีพ สามารถเข้าทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้โดยไม่เดือนร้อน และ โดยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ซึ่งความตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการรับรองว่าสิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้มอบให้กับราษฎรนั้นเป็นไปตามกฎหมาย

4.1 การออกหนังสือ ส.ท.ก. มีดังนี้

4.1.1 การที่จะให้ “ส.ท.ก.” ในเขตป่าสงวนแห่งชาติใด ๆ กรมป่าไม้จะต้องส่งเจ้าหน้าที่ออกไปเดินสำรวจในเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ ว่ามีพื้นที่บริเวณใดที่ยังคงมีสภาพป่าคือยังมีพื้นที่ใดที่ควรสงวนรักษาไว้ มีพื้นที่ที่หมดสภาพป่าไปแล้วเป็นสภาพที่มีลักษณะเสื่อมโทรมจำนวนเท่าใด จัดทำแผนที่รายงานต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลงนามประกาศกำหนดให้บริเวณพื้นที่ที่สภาพเสื่อมโทรมดังกล่าวให้เป็น

“เขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” แล้ว กรมป่าไม้ก็จะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจสภาพพื้นที่เพื่อพิจารณาให้สิทธิทำกินต่อไป

4.1.2 เมื่อกรมป่าไม้กำหนดที่จะทำการสำรวจสภาพพื้นที่ในเขตป่าใด

(1) ประชาสัมพันธ์นัดหมายราษฎรพื้นที่ที่มาประชุมฟังคำชี้แจงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

(2) ให้ราษฎรผู้ครอบครองที่ดินในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ยื่นคำขอมีสิทธิทำกินตามเวลากำหนด โดยต้องนำบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านไปเป็นหลักฐานด้วย

(3) เจ้าหน้าที่นัดหมายราษฎรผู้ยื่นคำขอแต่ละรายมานำสำรวจการถือครองและตรวจสอบสภาพพื้นที่ หากถูกต้องตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดก็จะทำการรังวัดขอบเขตแปลงที่ดิน พร้อมกับฝังหลักเขตแสดงแนวแปลงที่ดิน

4.1.3 หนังสือ “ส.ท.ก.” ที่มอบให้ราษฎรจะลงนามอนุญาตโดยผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นตั้งอยู่ มีลักษณะดังนี้

(1) แบบที่ 1 เรียกว่า “หนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์และอยู่อาศัยภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” หรือแบบ ส.ท.ก. 1 ก. เป็นหนังสืออนุญาตให้ครั้งแรก มีอายุการอนุญาต 5 ปี ขนาดเนื้อที่อนุญาตให้ตามที่ครอบครองอยู่จริง แต่ไม่เกิน 20 ไร่ต่อครอบครัว ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาตเมื่อครบกำหนดการอนุญาตให้ครั้งแรก จะเปลี่ยนหนังสืออนุญาตตามแบบ ส.ท.ก. 2 ก

(2) แบบที่ 2 เรียกว่า “แบบ ส.ท.ก. 2 ก” จะออกให้สำหรับผู้ที่ได้รับ ส.ท.ก. 1 ก มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และปฏิบัติถูกต้องตามเงื่อนไข กรมป่าไม้จะออกหนังสือฉบับนี้ให้เพื่อมีสิทธิทำกินในที่ดินเดิมต่อไปซึ่งไม่เกิน 20 ไร่ ต่อครอบครัว (โดยจะเรียกเก็บหนังสือ ส.ท.ก. 1 ก ด้วย) มีอายุการอนุญาต 5 ปี และต้องชำระค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาตให้อัตราไร่ละ 20 บาท (ต่อหนึ่งคราวการอนุญาต) เมื่อครบกำหนดก็จะมีพิจารณาต่ออายุให้

(3) แบบที่ 3 เรียกว่า “หนังสืออนุญาตให้ทำการปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” หรือ แบบ ส.ท.ก. 1 ข เป็นหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่ราษฎรผู้ที่ได้รับ ส.ท.ก. 1 ก หรือ ส.ท.ก. 2 ก ที่ครอบครองพื้นที่เกินกว่า 20 ไร่ และมีความประสงค์จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเนื้อที่ไม่เกิน 35 ไร่ต่อครอบครัว มีอายุการอนุญาตคราวละ 10 ปี และจะต้องชำระค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาตให้อัตราไร่ละ 20 บาท ทั้งนี้ ราษฎรจะต้องปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นไม่น้อยกว่าไร่ละ 25 ต้น เมื่อครบกำหนดเวลาการอนุญาตก็สามารถต่ออายุได้

4.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้มีสิทธิทำกิน มีดังนี้

- 4.2.1 จะต้องเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นป่าเสื่อมโทรมที่กรมป่าไม้ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาสำรวจพิสูจน์แล้ว
- 4.2.2 เป็นพื้นที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้ว
- 4.2.3 ไม่อยู่ในพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็น ดินน้ำลำธาร ภูเขาสูงชัน หรือมีสภาพที่ควรรักษาไว้
- 4.2.4 ไม่เป็นป่าชายเลน
- 4.2.5 ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการป่าไม้
- 4.2.6 ไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้
- 4.2.7 ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งได้ทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือได้รับอนุมัติโครงการสำหรับปลูกป่าระยะ 5 ปีไว้แล้ว

4.3 คุณสมบัติของผู้ขออนุญาตมีสิทธิทำกิน มีดังนี้

- 4.3.1 เป็นบุคคลธรรมดา (ไม่ใช่นิติบุคคล)
- 4.3.2 บรรลุนิติภาวะแล้ว และเป็นหัวหน้าครอบครัว
- 4.3.3 เป็นผู้ที่ได้ประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในพื้นที่ที่ขอมีสิทธิทำกินอยู่แล้ว
- 4.3.4 สามารถอยู่อาศัยและทำกินต่อไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยถูกต้องตามกฎหมาย
- 4.3.5 สิทธิทำกินตกทอดไปถึงทายาทได้
- 4.3.6 สามารถขออนุญาตทำไม้ที่ได้ปลูกขึ้นภายในที่ดินที่ได้รับอนุญาต (ตามแบบ ส.ท.ก. 1 ก หรือ ส.ท.ก. 2 ก หรือ ส.ท.ก. 1 ข) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องชำระค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่า
- 4.3.7 สามารถขอรับการสนับสนุนเงินทุน ในรูปของสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตรได้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ตามโครงการที่กรมป่าไม้ และทาง ธ.ก.ส. จัดทำขึ้น

4.4 หน้าที่ ผู้ที่ได้รับ ส.ท.ก. ต้องปฏิบัตินั้น คือ ข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขของหนังสืออนุญาตแบบต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ด้านหลังของหนังสืออนุญาตแบบต่าง ๆ สำระสำคัญ คือ

- 4.4.1 จะต้องทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับจาก ส.ท.ก. ตามวัตถุประสงค์ที่ขอไว้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัว เข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้

4.4.2 ห้ามซื้อ-ขายที่ดิน ส.ท.ก.

4.4.3 ห้ามละทิ้งไม่ทำประโยชน์ หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดินที่ได้รับ ส.ท.ก.

4.4.4 ห้ามบุกรุกแผ้วถางป่าในบริเวณติดต่อกอใกล้เคียง

4.4.5 ให้ความร่วมมือพนักงานเจ้าหน้าที่มาขอตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขหนังสืออนุญาต ส.ท.ก. หากไม่ปฏิบัติตาม “หน้าที่” หรือ ทำผิด “เงื่อนไข” จะถูกเพิกถอน “สิทธิทำกิน” โดยจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในกรณีใด ๆ ก็ได้

4.5 การตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไข ส.ท.ก. กรมป่าไม้จะส่งเจ้าหน้าที่ออกมาพบประชาชนผู้ได้รับ ส.ท.ก. โดยสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบการใช้ที่ดินว่าเป็นไปตามเงื่อนไขหรือไม่ หากถูกต้องก็จะมี “สิทธิทำกิน” ต่อไปเรื่อยไป

4.6 การดำเนินการในปัจจุบัน กรมป่าไม้ไม่ได้มีการออก ส.ท.ก. เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกินก็จะหันไปขอเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. แทน แต่สำหรับผู้ที่ได้รับสิทธิ ส.ท.ก. แต่เดิมอยู่แล้วก็ยังคงมีสิทธิอยู่ตามเดิม

5. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) นิยามความหมายของ “การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” กำหนดไว้ในกฎหมายปฏิรูปที่ดินมาตรา 4 ความว่า “การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดจนถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนเจ้าของที่ดินซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากร และปัจจัยการผลิตตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น”

การปฏิรูปที่ดินเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเพื่อการเกษตรเป็นของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมายตลอดไป ตามขนาดและความจำเป็นของเกษตรกรรมนั้น ๆ พร้อมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่ปรับปรุง ก่อสร้างถนน แหล่งน้ำ สาธารณูปโภคต่าง ๆ และส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกร เพื่อให้มีรายได้และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยที่มีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ภายใต้ พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 จึงเห็นได้ชัดว่าเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นอกจากมุ่งหมายให้เกษตรกรมีความเท่าเทียมกันด้านสิทธิและการถือครองที่ดินแล้ว ยังให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกร เพื่อให้สามารถดำรงชีพ

ในที่ดินที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินได้งานหลักของ ส.ป.ก. จึงมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ (1) งานจัดที่ดิน โดยนำที่ดินของรัฐและที่ดินเอกชนมาให้เกษตรกรเช่า เช่าซื้อ (2) งานพัฒนาขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน แหล่งน้ำ เท่าที่จำเป็นในเขตปฏิรูปที่ดิน และ (3) งานพัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกร

คำว่า “เกษตรกร” หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และให้หมายความรวมถึงบุคคลผู้ยากจน หรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือเป็นบุตรของเกษตรกรบรรดาซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาด้วย

5.1 คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับที่ดิน ผู้ที่จะได้รับการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินจะต้องเป็นเกษตรกรเท่านั้น กล่าวคือ

5.1.1 เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มิใช่อาชีพอื่น และต้องไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ

5.1.2 เป็นผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เป็นเกษตรกรแต่ประสงค์จะเป็นเกษตรกร และมาขอรับการจัดที่ดิน โดยจะต้องเป็นผู้ที่ยากจนหรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือเป็นบุตรของเกษตรกร และต้องไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และไม่มีอาชีพอื่นอันมีรายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพอยู่แล้ว

5.2 การดำเนินการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ การปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ หมายถึง การนำที่ดินของรัฐซึ่งถูกราชการบุกรุกถือครองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่ดินที่รัฐไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เดิม ที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้มาจัดให้เกษตรกรเข้าทำกินเป็นการถาวร และถูกต้องตามกฎหมาย หรือการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ หมายถึง การที่ ส.ป.ก. นำที่ดินของรัฐ ได้แก่ ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวรที่เสื่อมโทรม ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ร่วมกัน ที่ราชพัสดุที่กระทรวงการคลังให้ความยินยอมแล้ว ที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินที่จำแนกออกจากเขตป่าไม้ถาวร นำมาจัดให้เกษตรกรเช่า เช่าซื้อ เข้าทำประโยชน์ หรือจัดให้โดยมีค่าชดเชย

ข้อมูลพื้นที่ศึกษาวิจัย

กรมการปกครอง (2548) ได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลจังหวัด อำเภออาจสามารถ และตำบลอาจสามารถมานำเสนอไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทรัพยากรป่าไม้

1. **ทรัพยากรป่าไม้ของจังหวัดร้อยเอ็ด** จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรป่าไม้ในปริมาณที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ของจังหวัด จากสถิติของกรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2531 พบว่ามีเนื้อที่ป่าไม้จำนวน 226 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 2.26 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เนื้อที่ป่าดังกล่าวได้ถูกบุกรุกทำลายไปเรื่อยๆ จนเหลือเพียง 187 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 2.25 ในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดร้อยเอ็ดมีป่าสงวนแห่งชาติ 10 ป่า มีเนื้อที่ 479,307 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.24 ของพื้นที่จังหวัด มีสวนรุกขชาติ 3 แห่ง คือ สวนรุกขชาติดงมะอี สวนรุกขชาติโพนทราย และสวนรุกขชาติคอนห้วยนาค มีสวนพฤกษศาสตร์ 1 แห่ง คือ สวนพฤกษศาสตร์ วรรณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์ สภาพป่าไม้เกือบทั้งหมดอยู่ทางตอนเหนือในเขตอำเภอหนองพอก อำเภอโพนทอง โพธิ์ชัย เมยวดี และอำเภอเสลภูมิ ส่วนทางตอนใต้มีป่าไม้อยู่ในเขตอำเภอนมไพร อาจสามารถ และอำเภอธวัชบุรี ชนิดไม้ส่วนใหญ่เป็น ไม้ยางเหียง ตะแบก และไม้ประดู่ สภาพป่าในจังหวัดร้อยเอ็ด 65 เป็นป่าเสื่อมโทรม รายละเอียดจำนวนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่สมบูรณ์ ท้องที่จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2538–2544 และข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติและสภาพพื้นที่ป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2545 ปรากฏตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่สมบูรณ์ ท้องที่จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2538–2544

ปี พ.ศ.	พื้นที่ป่าสมบูรณ์ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งจังหวัด
2538	118,125	2.77
2541	116,875	2.25
2543	116,875	2.25
2544	116,875	2.25

ที่มา : กรมป่าไม้ (2545)

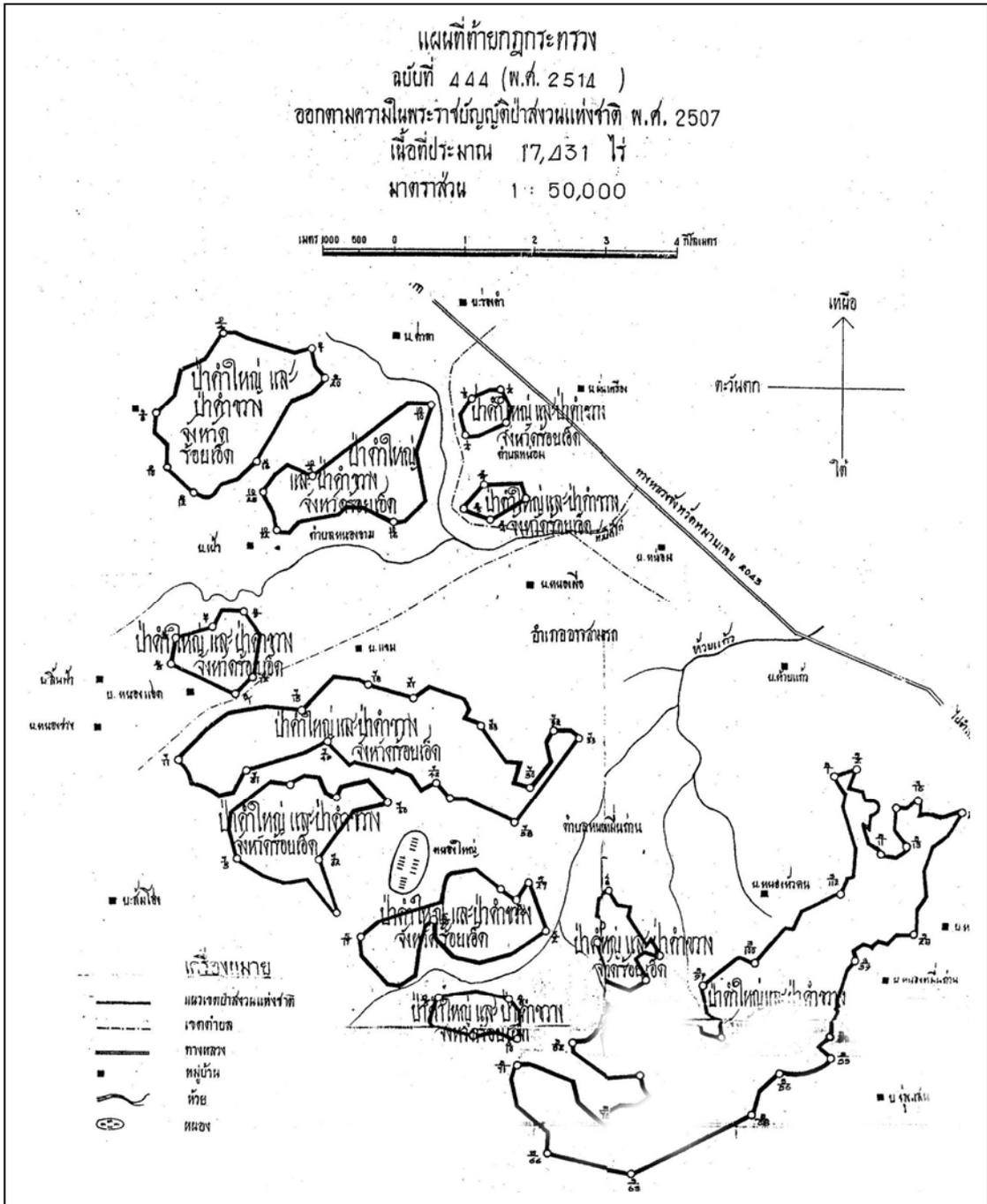
ตารางที่ 3 ข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติและสภาพพื้นที่ป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2545

ลำดับ	ชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	ตำบล	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)
1	ป่าเป็ดก่า	หนองฮี ดูกอิ่ง โพธิ์ชัย โลกสว่าง	กิ่งอำเภอหนองฮี พนมไพร	14,456
2	ป่าดงแม่เผด	อัครคำ คำพอง คำนาดี หนองใหญ่ โพธิ์ทอง	โพธิ์ชัย โพนทอง	49,375
3	ป่าดงหนองกล้า	เหล่า เทอดไทย โพนเมือง ชีเหล็ก	กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง อาจสามารถ	6,562
4	ป่าดงชีเหล็ก	อุ่มเม้า นิเวศน์	ธวัชบุรี	5,506
5	ป่าดงหัน-โคกสูง	โพธิ์ใหญ่ กุดน้ำใส แสนสุข เกาะแก้ว ท่าม่วง	โพนทอง เสลภูมิ	9,287
6	ป่าอุโมง-หนองแวง	โพธิ์ใหญ่ กุดน้ำใส แสนสุข	พนมไพร	9,062
7	ป่าดงภูเงินดงหนองฟ้า	ศรีวิสัย เหล่าน้อย ภูเงิน	เสลภูมิ	16,787
8	ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง	หนองขาม อาจสามารถ หนอง หนองหมื่นถ่าน	อาจสามารถ	17,431
9	ป่าดงมะอี่	บึงเลิศ ชมสะอาด เมยวดี บึงงาม หนองพอก กกโพธิ์ ผาน้ำช้อย รอบเมือง ท่าสีดา โลกสว่าง โพธิ์ทอง หนองขุ่นใหญ่ พรสวรรค์ โลกกก ม่วง พรสวรรค์	เมยวดี หนองพอก	329,491
10	ป่าไม้สั้ม-โคกหนองบัว	วังสามัคคี กกโพธิ์ รอบเมือง	โพนทอง หนองพอก	21,350
รวม				479,307

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด (2545)

2. ทรัพยากรป่าไม้ของอำเภออาจสามารถ ท้องที่อำเภออาจสามารถมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 23,993 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.45 ของพื้นที่อำเภออาจสามารถ โดยเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง 17,431 ไร่ ครอบคลุมท้องที่ตำบลหนองหมื่นถ่าน ตำบลหนองขาม ตำบลหนอง และตำบลอาจสามารถ ส่วนอีกหนึ่งแห่ง ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติดงหนองกล้า 6,562 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพนเมือง สำหรับแหล่งน้ำสำคัญมี 3 สาย คือ (1) แม่น้ำชี ไหลผ่านพื้นที่ตำบลโพนเมือง ตำบลบ้านแจ้ง และตำบลหนอง (2) ลำห้วยยางเฒ่า ไหลผ่านพื้นที่ตำบลบ้านดู่ ตำบลชีเหล็ก และ

ตำบลโพนเมือง และ (3) ลำห้วยไล่ไก่ ไหลผ่านตำบลบ้านคู ตำบลหนองขาม ตำบลหนองหมื่นถ่าน และตำบลหนองมน ทั้งนี้ แผนที่ท้ายกฎกระทรวงประกาศพื้นที่ป่าให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่ท้ายกฎกระทรวง ประกาศพื้นที่ป่าให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง อำเภอบ้านจั่น จังหวัดร้อยเอ็ด

2. **ทรัพยากรดิน** เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่บนแอ่งโคราชที่มีรูปร่างคล้ายจานเข้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หินที่รองรับเบื้องล่างส่วนใหญ่จะเป็นหินทราย หินกรวดมนและหินซิลท์ที่มีชั้นเกลือแทรกอยู่ หินต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวกำเนิดสำคัญของดินชนิดต่าง ๆ ของจังหวัด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 67 ชุดดิน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นดินที่มักจะมีทรายปนหรือค่อนข้างเป็นทราย ซึ่งเป็นวัตถุที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามสภาพธรณีสัณฐานและลักษณะการก่อกำเนิดของดินได้ ดังนี้

2.1 **บริเวณที่ราบลุ่ม** พบในบริเวณที่มีแม่น้ำและลำห้วยไหลผ่าน ซึ่งน้ำจะพัดพาเอาดินทรายแห้ง ทราย และกรวดมาทับถมเกิดเป็นที่ราบลุ่มตามแนวยาวของลำน้ำ ที่ราบลุ่มที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แห่ง คือ บริเวณที่ราบลุ่มลำน้ำชีซึ่งไหลจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด จะพบสันดินริมน้ำส่วนใหญ่เป็นดินร่วนหรือดินทราย ถัดลงไปจะเป็นที่ราบเรียบอันจะเป็นที่สะสมของดินตะกอนเนื้อละเอียดต่าง ๆ อยู่ในท้องที่อำเภอจังหาร กิ่งอำเภอเชียงขวัญ อำเภอชวบุรี อำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ และอำเภอพนมไพร บริเวณที่ราบลุ่มทางตอนใต้ของจังหวัดเป็นแนวตามลำเสียวใหญ่และลำปลับปลา ขยายกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ในบริเวณที่ลำน้ำทั้ง 2 สายไหลมาบรรจบกับลำน้ำมูล เกิดเป็นที่ราบลุ่มที่เรียกกันว่าทุ่งกุลาร้องไห้ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมอยู่เป็นเวลานาน ดินที่อยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนแห้ง ดินทรายบริเวณที่ลุ่มต่ำจะมีเนื้อดินเป็นดินเหนียว และจะมีการสะสมเกลือในปริมาณค่อนข้างสูง ดินเหล่านี้อยู่ในเขตท้องที่อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอโพนทราย และกิ่งอำเภอหนองฮี บริเวณที่ราบลุ่มลำน้ำยังซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแคบ ๆ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดในเขตท้องที่อำเภอเมยวดี อำเภอโพนทอง และอำเภอเสลภูมิ บริเวณเหล่านี้ดินส่วนใหญ่จะมีเนื้อดินเป็นดินร่วนหรือดินทราย ซึ่งน้ำพัดพามาจากเนินเขาใกล้เคียง

2.2 **บริเวณพื้นที่เกือบราบ** เกิดจากการกัดกร่อนของหินพื้นต่าง ๆ ในอดีต ทำให้เกิดการปรับตัวของระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 บริเวณ คือ

2.2.1 **บริเวณพื้นที่ราบเรียบ** จะพบเป็นเขตติดต่อกับบริเวณที่ราบลุ่มของลำน้ำต่าง ๆ ดินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนหรือดินทราย ซึ่งเกิดจากการที่ตะกอนถูกพัดพามาจากที่ราบสูงตอนบนหรือบริเวณที่ถูกคลื่นลอนราบ พบในเขตพื้นที่อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอชวบุรี อำเภออาจสามารถ อำเภอสุวรรณภูมิ และกิ่งอำเภอหนองฮี

2.2.2 **บริเวณพื้นที่ลูกคลื่นลอนราบ** บริเวณเหล่านี้เป็นที่ดอนต่าง ๆ ของจังหวัด การเกิดเป็นลูกคลื่นต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นผลมาจากการตัดผ่านของลำน้ำต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันอาจคงสภาพลำน้ำให้เห็นหรืออาจไม่เห็นก็ได้ ลักษณะดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนหรือดินทรายและบางแหล่ง

จะพบดินลูกรังซึ่งเกิดจากการสลายตัวของหินดินดานเบื้องล่าง ในบริเวณเหล่านี้บางแห่งจะพบหินพื้น (bed rock) อยู่ตื้นกว่า 1 เมตร โดยเฉลี่ยแล้วจะพบอยู่ระหว่าง 1-3 เมตร ในเขตท้องที่อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอหนองพอก อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอปทุมรัตน์ และอำเภออาจสามารถ

2.3 บริเวณที่เนินเขาหรือภูเขา พบเฉพาะบริเวณตอนเหนือของจังหวัด เนินเขาหรือภูเขาเหล่านี้จะมีความสูงตั้งแต่ 200-600 เมตร จากระดับน้ำทะเลในเขตท้องที่อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทองและอำเภอหนองพอก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาหินทรายที่มีลักษณะขุดเรียบ ในด้านความเหมาะสมของดินเพื่อการเกษตร การจำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับพืชชนิดต่าง ๆ เป็นการจำแนกความเหมาะสมของดิน โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจดินมาประเมินคุณสมบัติของดินแต่ละหน่วยทั้งทางกายภาพและเคมี เช่น เนื้อดิน ความลึกของดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน ปริมาณแร่ธาตุอาหารของดิน ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศมาพิจารณาความเหมาะสมของดินเพื่อการปลูกพืชต่าง ๆ ได้

การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ได้ระบุไว้ ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งแยกการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ดังปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแบ่งแยกการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับที่	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1	การเกษตร	3,241,254	62,49
2	ป่าไม้	116,225	2,24
3	แหล่งน้ำ	33,974	0.65
4	ที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่น ๆ	1,795,703	34.62
รวม		5,187,156	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

2. การใช้ที่ดินในอำเภออาจสามารถ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างการใช้ที่ดินในปัจจุบัน ร้อยละ 77 ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภออาจสามารถ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5

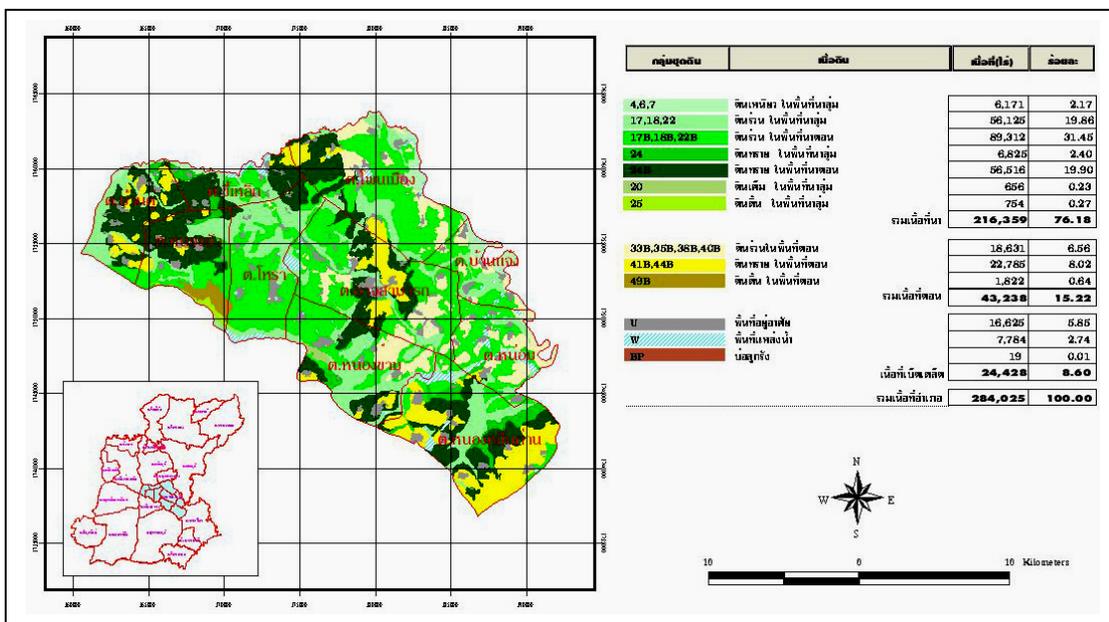
ตารางที่ 5 ข้อมูลโครงสร้างการใช้ที่ดินในท้องที่อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

การใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชน	16,625	5.85
พื้นที่เกษตรกรรม	218,242	76.84
นาไร่	864	0.31
นาข้าว	214,690	75.59
พืชไร่	1,168	0.41
ไม้ผล	236	0.08
มะม่วง	369	0.13
โรงเรือนและทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	203	0.07
บ่อเลี้ยงกุ้ง/ปลา	712	0.25
พื้นที่ป่าไม้	19,619	6.91
ป่าแดงหรือป่าเต็งรัง	17,850	6.29
สวนป่าผสม	1,769	0.62
พื้นที่แหล่งน้ำ	7,784	2.74
พื้นที่อื่น ๆ	21,755	7.66
พื้นที่ทิ้งร้าง	18,840	6.63
พื้นที่ลุ่ม	2,915	1.03
รวม	284,025	100.00

2.2 ลักษณะทรัพยากรดิน พื้นที่ในอำเภออาจสามารถ ร้อยละ 75.90 เป็นพื้นที่นา ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินร่วน (ร้อยละ 50.00) ดินทราย (ร้อยละ 20.00) และพื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่ดอน คิดเป็นร้อยละ 15.00 รวมถึงเป็นพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและแหล่งน้ำ อีกประมาณร้อยละ 9.00

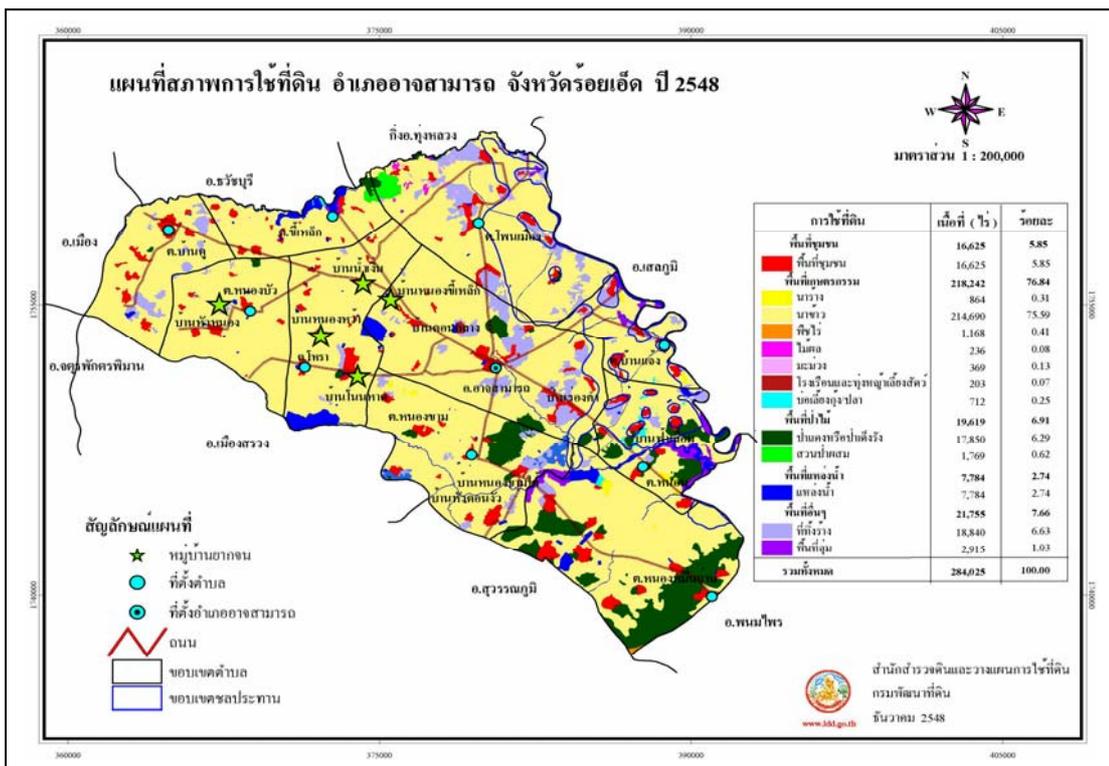
2.3 ความเหมาะสมของที่ดินในการทำการเกษตร จากข้อมูลการจัดทำเขตเกษตรเศรษฐกิจภายใต้สภาพเศรษฐกิจและสังคมการเกษตรในปัจจุบันของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้กำหนดความเหมาะสมในการปลูกพืชในพื้นที่ทุกตำบลของอำเภออาจสามารถ หลักที่สำคัญ เช่น

ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน เป็นต้น (แผนที่แสดงข้อมูลของกลุ่มชุดดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏตามภาพที่ 2 และภาพที่ 3 ตามลำดับ

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงข้อมูลของกลุ่มชุดดินของอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

ข้อมูล กชช. 2 ค และจปฐ. ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสำรวจข้อมูล กชช. 2 ค ระดับตำบลประจำปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่ทั้งหมด 22,001 ไร่ ประชากรประมาณ 4,624 คน หรือ 1,269 ครัวเรือน และจากข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2548 มีรายได้เฉลี่ย 31,302 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

- อาชีพ ทำนา 1,208 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 95.10 ของครัวเรือนทั้งหมด และมีพื้นที่ทำนา 16,742 ไร่ โดยทำนาปีละหนึ่งครั้งจำนวน 1,208 ครัวเรือน
- อาชีพนอกการเกษตร มีครัวเรือนที่ทำงานรับจ้างประมาณ 663 ครัวเรือน อุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 147 ครัวเรือน ทำงานในสถานประกอบการ 266 ครัวเรือน โดยทำงานภายในตำบล 146 ครัวเรือน ทำงานภายนอกตำบล 120 ครัวเรือน

3. การปลูกสัตว์ มีจำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อขาย จำนวน 652 ครัวเรือน มีโคเนื้อประมาณ 1,867 ตัว ครัวเรือนที่เลี้ยงสุกรเพื่อขาย จำนวน 39 ครัวเรือน มีสุกร จำนวน 446 ตัว สำหรับครัวเรือนที่มีครัวเรือนที่เลี้ยงเป็ด ไก่ เพื่อขาย จำนวน 914 ครัวเรือน และมีจำนวน เป็ด ไก่ ถึง 9,523 ตัว

4. ที่ดินทำกิน ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินทั้งหมดจำนวน 1,098 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 86.50 มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 15,484 ไร่ ครัวเรือนที่มีการเช่าที่ดิน 7 ครัวเรือน และครัวเรือนที่มีที่ดินแต่เช่าเพิ่ม จำนวน 103 ครัวเรือน มีพื้นที่ สทก. 1 ก และ ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 155 ไร่ ที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ 2,541 ไร่ และหมู่บ้านที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ 1,085 ไร่

5. ด้านการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 มีการศึกษาก่อนประถมศึกษาจำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ของประชากรทั้งหมด การศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 878 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 ของประชากรทั้งหมด (จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 66 คน และเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 66 คน) และจบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 151 คน ศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 63 คน ศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวน 51 คน

5.2 จบการศึกษากาบังคับจำนวน 2,194 คน จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 94 คน จบการศึกษานูปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 77 คน และจบปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวน 68 คน

6. ด้านสาธารณสุข มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 จำนวนคนพิการทางร่างกายหรือสมอง จำนวน 24 คน คนพิการทางตา 11 ราย คนพิการทางหู 9 ราย คนพิการทางร่างกาย 56 ราย คนพิการทางจิต 15 คน และคนปัญญาอ่อน 12 ราย

6.2 มีน้ำสะอาดดื่มและบริโภคตลอดปี จำนวน 1,151 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.70 ของครัวเรือนทั้งหมด และมีน้ำใช้พอเพียงตลอดปี จำนวน 1,151 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.70 ของครัวเรือนทั้งหมด

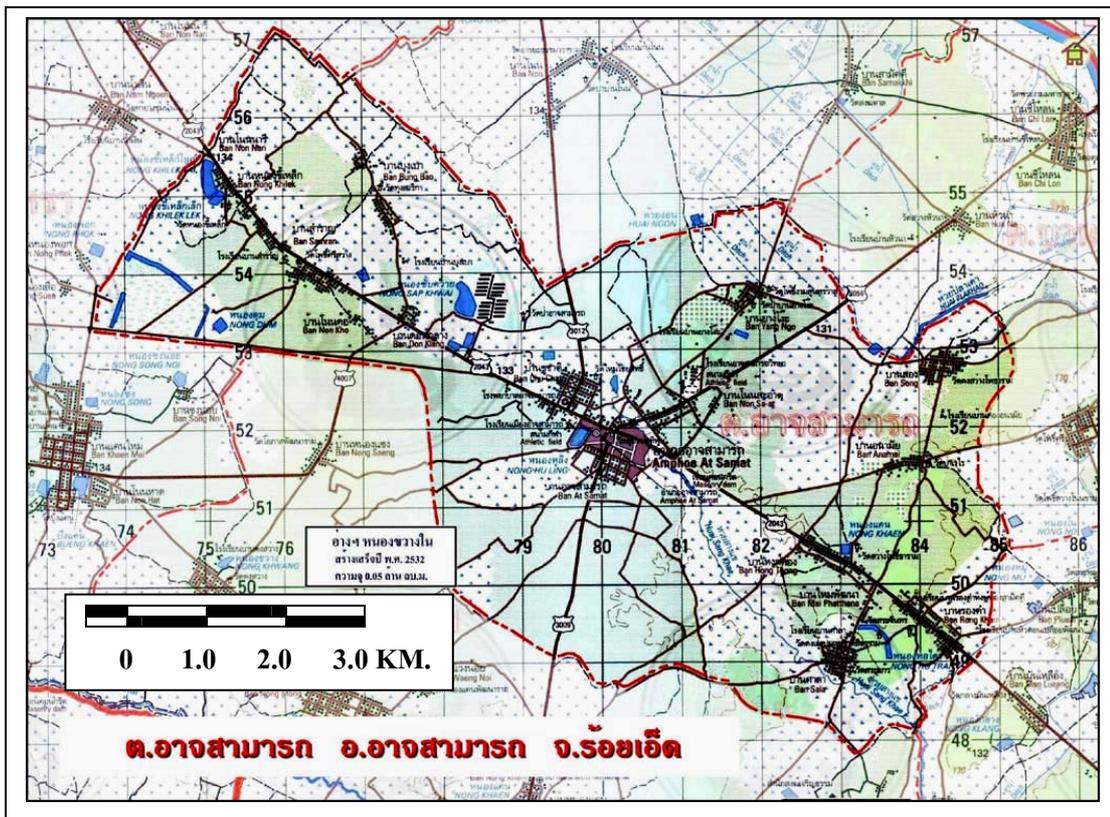
7. สภาพดินและน้ำเพื่อการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

- 7.1 มีปัญหาดินจืด 10 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนกลาง บ้านนุ่นเขา บ้านยางโงะ บ้านส่อง บ้านส่องใหม่ บ้านสำราญ บ้านหงส์ทอง บ้านหนองจีเหล็ก บ้านใหม่พัฒนา และบ้านอนามัย
- 7.2 มีปัญหาดินกรวดทราย 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านร่องคำ และบ้านหงส์ทอง
- 7.3 มีปัญหาดินเค็ม 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านร่องคำ
- 7.4 มีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทุกหมู่บ้าน

8. จำนวนประชากรในเขตตำบลอาจสามารถ มีดังนี้

- 8.1 หมู่ที่ 2 บ้านหนองจีเหล็ก จำนวน 126 ครัวเรือน
- 8.2 หมู่ที่ 3 บ้านนุ่นเขา จำนวน 144 ครัวเรือน
- 8.3 หมู่ที่ 4 บ้านสำราญ จำนวน 185 ครัวเรือน
- 8.4 หมู่ที่ 5 บ้านร่องคำ จำนวน 162 ครัวเรือน
- 8.5 หมู่ที่ 6 บ้านหงษ์ทอง จำนวน 181 ครัวเรือน
- 8.6 หมู่ที่ 8 บ้านอนามัย จำนวน 77 ครัวเรือน
- 8.7 หมู่ที่ 9 บ้านส่อง จำนวน 68 ครัวเรือน
- 8.8 หมู่ที่ 10 บ้านศาลา จำนวน 144 ครัวเรือน
- 8.9 หมู่ที่ 11 บ้านยางโงะ จำนวน 80 ครัวเรือน
- 8.10 หมู่ที่ 14 บ้านใหม่พัฒนา จำนวน 144 ครัวเรือน
- 8.11 หมู่ที่ 16 บ้านดอนกลาง จำนวน 61 ครัวเรือน
- 8.12 หมู่ที่ 17 บ้านส่องใหม่ จำนวน 105 ครัวเรือน

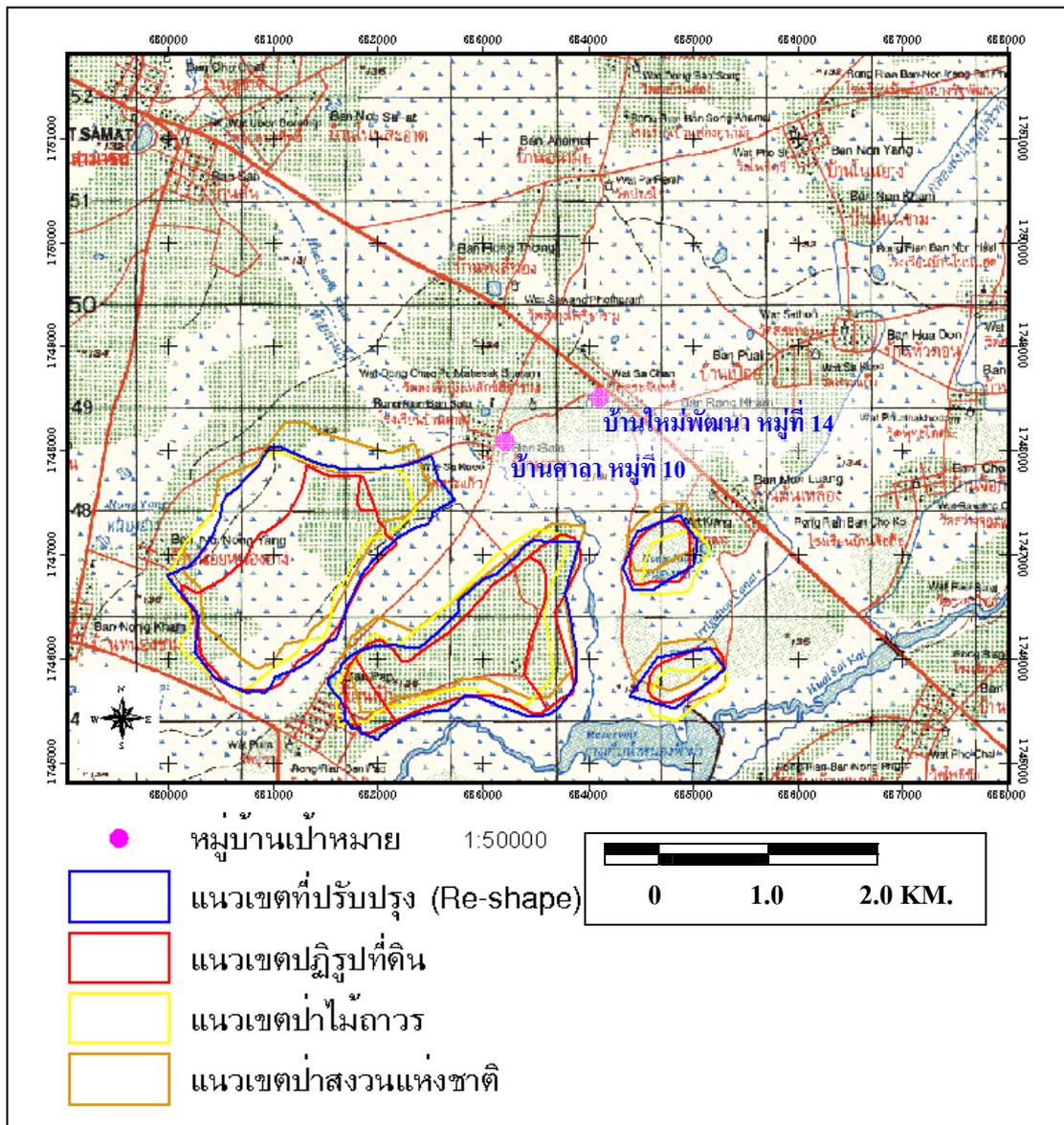
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษากับประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการดังกล่าว เฉพาะที่อาศัยอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 10 บ้านศาลา และหมู่ที่ 14 บ้านใหม่พัฒนา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่-คำขวาง ทั้งนี้ แผนที่ระวางมาตราส่วน 1 : 50,000 แสดงการแบ่งเขตการปกครองตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏตามภาพที่ 4 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

ภาพที่ 4 แผนที่ระวาง มาตรฐาน 1 : 50,000 แสดงการแบ่งเขตการปกครองตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง

การดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบันได้มีการดำเนินการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดิน (reshape) โดยได้รวมแนวเขตแผนที่มาตรฐาน 1 : 50,000 และ 1 : 4,000 เข้าด้วยกัน รวมถึงการพิจารณาข้อมูลหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาทำการ reshape บนภาพ พิจารณาแนว reshape กับรายละเอียดเชิงลึกของข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ส่งให้แต่ละจังหวัดในแต่ละพื้นที่ตรวจสอบ หลังจากนั้นจึงส่งให้คณะทำงานตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง เพื่อจัดทำแผนที่ต่อไป ซึ่งในส่วนของ การ reshape ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการดำเนินการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ ปรากฏรายละเอียดตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการดำเนินโครงการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่ และป่าคำขวาง ข้างต้น ย่อมทำให้เกิดผลกระทบหรือเกิดผลประโยชน์กับราษฎรในพื้นที่ได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เพื่อหาข้อมูลความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่มาใช้ประกอบการพิจารณาแก้ไข และปรับปรุงการดำเนินโครงการฯ ได้ต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาค้นคว้ายังไม่พบการศึกษาในเรื่องนี้แต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เริ่มดำเนินการได้ไม่นาน จึงยังไม่มีผู้ที่ศึกษาวิจัยดังกล่าวได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ทำการตรวจเอกสารเกี่ยวกับความคิดเห็นของราษฎร/ประชาชนเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่ใกล้เคียงกันมานำเสนอไว้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

วีระ (2545) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองอาชีพหลัก การมีอาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน การได้รับผลประโยชน์จากโครงการ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ด้านนิเวศวิทยา การรับรู้ข่าวสาร ภัยธรรมชาติ และการรับรู้เกี่ยวกับการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ และพบว่าราษฎรส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการฟื้นฟูป่าชายเลน

อมร (2545) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่บ้านแหลม อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของชาวประมงในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ ได้แก่ ภูมิฐานะ การได้รับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน สำหรับอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำประมง การมีอาชีพรอง การเข้าร่วมกลุ่ม ผลประโยชน์ที่ได้รับจากพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ ความเชื่อถือของผู้นำชุมชน ความถี่ของการส่งเสริมจากองค์กรภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของชาวประมงต่อการปลูกฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่

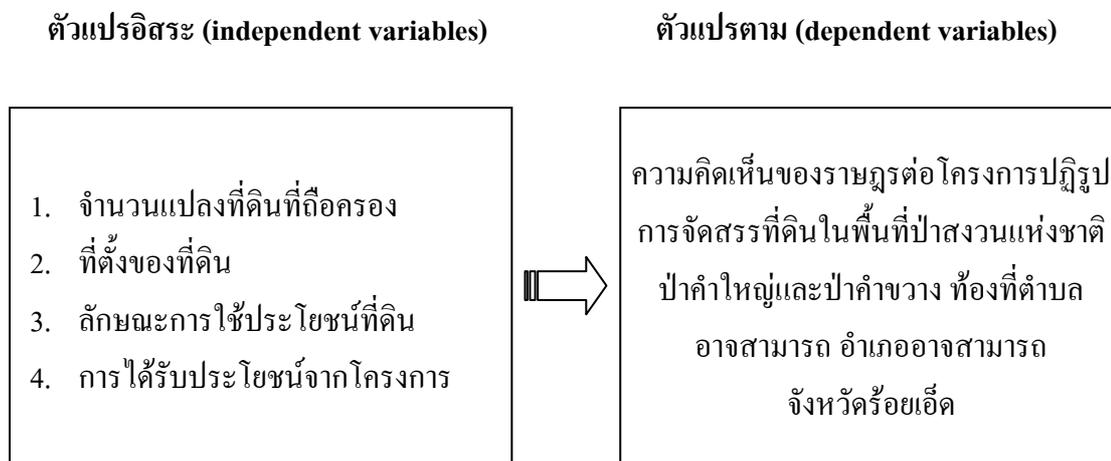
สาธิต (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า อาชีพหลัก ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และการได้รับประโยชน์จากโครงการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนดอนสัก

ชาญ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎรสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.40 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ อาชีพ และขนาดการถือครองที่ดิน และด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยทั่วไปของราษฎร ได้แก่ รายได้รวม และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน

ประทีป (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของราษฎรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่ากุยบุรี ของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาช้างป่า และการเข้าเป็นสมาชิกชมรมรักช้างป่ากุยบุรี เป็นเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่ากุยบุรี

ยุทธศิลป์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการฟื้นฟูนิเวศป่าชายเลน เทอดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา ตำบลคลองขนาน อำเภอนี้อคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร ต่อโครงการฟื้นฟูนิเวศป่าชายเลน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในการศึกษาวิจัย

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งของที่ดินมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 4 การได้รับประโยชน์จากโครงการมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แผนที่ของกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1 : 50,000 แสดงพื้นที่ภูมิประเทศบริเวณที่ศึกษาวิจัย และแผนที่ท้ายกฎกระทรวง ประกาศพื้นที่ป่าให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่-คำขวาง
2. แบบสอบถาม
3. อุปกรณ์เครื่องเขียน
4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมสำเร็จรูป

วิธีการ

การตรวจเอกสาร

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมสำรวจเบื้องต้นพื้นที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยต่อไป ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รวบรวมในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม กระทำได้โดยการศึกษาและดัดแปลงแบบสอบถามของผู้ที่เคยศึกษางานวิจัยในด้านนี้ แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งคำถามในแบบสอบถามมีทั้งที่เป็นคำถามปลายปิด (closed-end question) และคำถามปลายเปิด (opened-end question) ทั้งนี้ เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้ คำถามในส่วนนี้เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรตัวอย่างเสนอข้อมูลดังกล่าวได้อย่างอิสระ

การทดสอบแบบสอบถาม

เป็นการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (pre-test) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาข้อบกพร่อง และทดสอบค่าความเชื่อมั่นของคำถามตัวแปรตาม (reliability analysis) ควบคู่กันไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.80 โดยนำไปทดสอบกับหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนของครัวเรือนของราษฎรซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหมู่บ้านที่ทำการศึกษาวิจัย จากการทดสอบปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามตัวแปรตาม เท่ากับ 0.9619 หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการทดสอบมาทำการตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เพื่อความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาวิจัยต่อไป

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดประชากรศึกษาไว้กับราษฎรผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ราษฎรที่ดั่งบ้านเรือนอยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง รวมถึงราษฎรในพื้นที่ข้างเคียงพื้นที่ป่าดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย

1. ราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 10 บ้านศาลา จำนวน 55 ครัวเรือน (จากจำนวน 162 ครัวเรือน)
2. ราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 14 บ้านใหม่พัฒนา จำนวน 50 ครัวเรือน (จากจำนวน 144 ครัวเรือน)

รวมจำนวนทั้งสิ้น 105 คราวเรือน โดยการกำหนดจำนวนตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan (1970) นำมาเปรียบเทียบเพื่อหาจำนวนตัวอย่างได้จากตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางสำเร็จรูปแสดงจำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างของ Krejcie and Morgan

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง
10	10	150	108	460	210	2,200	327
15	14	160	113	480	214	2,400	331
20	19	170	118	500	217	2,600	335
25	24	180	123	550	226	2,800	338
30	28	190	127	600	234	3,000	341
35	32	200	132	650	242	3,500	346
40	36	210	136	700	248	4,000	351
45	40	220	140	750	254	4,500	354
50	44	230	144	800	260	5,000	357
55	48	240	148	850	265	6,000	361
60	52	250	152	900	269	7,000	364
65	56	260	155	950	274	8,000	367
70	59	270	159	1,000	278	9,000	368
75	63	280	162	1,100	285	10,000	370
80	66	290	165	1,200	291	15,000	375
85	70	300	169	1,300	297	20,000	377
90	73	320	175	1,400	302	30,000	379
95	76	340	181	1,500	306	40,000	380
100	80	360	186	1,600	310	50,000	381
110	86	380	191	1,700	313	75,000	382
120	92	400	196	1,800	317	100,000	384
130	97	420	210	1,900	320		
140	103	440	205	1,900	322		

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. บ้านศาลา หมู่ที่ 10 มีจำนวนประชากรศึกษา จำนวน 55 ครัวเรือน เมื่อดูจากตาราง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 48 ครัวเรือน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านแห่งนี้ จึงมีค่าเท่ากับ 48 ครัวเรือน

2. บ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 14 มีจำนวนประชากรศึกษา จำนวน 50 ครัวเรือน เมื่อดูจาก ตาราง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 44 ครัวเรือน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านแห่งนี้ จึงมีค่า เท่ากับ 44 ครัวเรือน

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงรวมจำนวนเท่ากับ 92 ครัวเรือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นข้างต้น ไปทำการเก็บข้อมูล ในหมู่บ้านเป้าหมายตามจำนวนครัวเรือนที่ได้คำนวณไว้ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับราษฎร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 105 ครัวเรือน แต่สำหรับในส่วนของ การสุ่มตัวอย่างกับราษฎรทั้ง 2 หมู่บ้าน รวมจำนวน 92 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยไม่เจาะจงครัวเรือนหนึ่ง ครัวเรือนใดเป็นการเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วมาทำการตรวจสอบ และกำหนด รหัสของข้อมูล (coding) ทำการป้อนข้อมูลเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการ วิเคราะห์มารวบรวมแจกแจงในรูปค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency distribution) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percent) แจกแจงรายละเอียด ในรูปตารางร้อยละประกอบคำอธิบาย สำหรับการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิสระกับตัวแปรตาม ใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 ($\alpha = 0.05$) หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ผลและวิจารณ์

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของราษฎรต่อ โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง
2. ระดับความคิดเห็นของราษฎรต่อ โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับ โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง ปรากฏผลดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพศ ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาเป็นเพศหญิงและเป็นเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 55.43 และร้อยละ 44.57 ตามลำดับ
2. อายุ ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 21 ปี และอยู่ในช่วง 50-59 ปี ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 29.36 และร้อยละ 28.26 ตามลำดับ รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.91 น้อยที่สุดมีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.43 มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 51.80 ปี มีอายุมากที่สุด 83 ปี และมีอายุน้อยที่สุด 22 ปี

3. **ระดับการศึกษา** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามากกว่า 10 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 61.95 รองลงมาเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 9.78, 8.70, 7.61, 7.61 และร้อยละ 3.26 ตามลำดับ และน้อยที่สุด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.09

4. **ภูมิลำเนาเดิม** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามากกว่า 10 ปี มีภูมิลำเนาเดิมเกิดในหมู่บ้านที่ทำการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 91.30 ในส่วนที่เหลือมีภูมิลำเนาย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 8.70 โดยในส่วนที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น ส่วนใหญ่ย้ายมาจากตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 4.35 รองลงมาย้ายมาจากหมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 2.17 และน้อยที่สุด ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน และจังหวัดสุรินทร์ คิดเป็นร้อยละ 1.09 ในจำนวนที่เท่ากัน

5. **ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามากกว่า 10 ปี มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมากกว่า 59 ปี อยู่ในช่วง 40-49 ปี และอยู่ในช่วง 50-59 ปี ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 27.17, 23.91 และร้อยละ 22.83 ตามลำดับ รองลงมา มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานอยู่ในช่วง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.48 น้อยที่สุด มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.09 มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ยเท่ากับ 49.65 ปี มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานนานที่สุด 83 ปี และมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อยที่สุด 10 ปี

6. **ประเภทของที่ดินที่ถือครอง** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามากกว่า 10 ปี มีที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีราษฎรที่มีทั้งที่ดินเป็นของตนเองและที่ดินเช่าผู้อื่น (มีที่ดินทั้ง 2 ประเภท จำนวน 3 ราย) คิดเป็นร้อยละ 3.26

7. **จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษามากกว่า 10 ปี มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง 3-4 แปลง คิดเป็นร้อยละ 53.26 และในส่วนที่เหลือ มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมากกว่า 4 แปลง และมีจำนวน 1-2 แปลง ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 23.91 และร้อยละ 22.83 ตามลำดับ มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 แปลง มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมากที่สุด 9 แปลง และมีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองน้อยที่สุด 1 แปลง

8. **ขนาดที่ดินที่ถือครอง** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษา มีขนาดที่ดินที่ถือครอง อยู่ในช่วง 6-10 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.27 รองลงมา มีขนาดที่ดินที่ถือครอง อยู่ในช่วง 11-15 ไร่ อยู่ในช่วง 16-20 ไร่ และมากกว่า 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.74, 19.56 และร้อยละ 19.56 ตามลำดับ น้อยที่สุด มีขนาดที่ดินที่ถือครองอยู่ในช่วง 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.87 มีขนาดที่ดินที่ถือครองเฉลี่ยเท่ากับ 14.86 ไร่ มีขนาดที่ดินที่ถือครองมากที่สุด 47 ไร่ และมีขนาดที่ดินที่ถือครอง น้อยที่สุด 2 ไร่

9. **ประเภทของหลักฐานการถือครองที่ดิน** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ มีหลักฐานการถือครองที่ดิน เป็นโฉนดที่ดิน/น.ส.3ก/น.ส.3 คิดเป็นร้อยละ 82.61 รองลงมา มีหลักฐาน การถือครองที่ดิน เป็น ภ.บ.ท. 5 และ ส.ท.ก. คิดเป็นร้อยละ 73.91 และร้อยละ 56.52 ตามลำดับ น้อยที่สุด มีหลักฐานการถือครองที่ดิน เป็น ส.ป.ก. 4-01 คิดเป็นร้อยละ 14.13 (มีราษฎร จำนวน 77 ราย มีหลักฐานการถือครองที่ดินมากกว่า 1 ประเภท)

10. **ที่ตั้งของที่ดิน** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 91.30 รองลงมา มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และอยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 68.48 และร้อยละ 18.48 ตามลำดับ น้อยที่สุด มีที่ตั้งของที่ดินอยู่คาบเกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ 3.26

11. **ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ มีลักษณะ การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำเกษตร (ทำไร่/ทำนา/ทำสวน) คิดเป็นร้อยละ 95.65 รองลงมา มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งบ้านเรือน/ที่อยู่อาศัย และเพื่อการทำเกษตร (เลี้ยงสัตว์) คิดเป็นร้อยละ 91.30 และร้อยละ 19.57 ตามลำดับ น้อยที่สุด ไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ปล่อยให้ รกร้างว่างเปล่า) คิดเป็นร้อยละ 2.17 โดยที่ส่วนใหญ่มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ 2 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 71.74 รองลงมา มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ 3 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 18.48 และน้อยที่สุด มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ 2 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 71.74

12. **การเปลี่ยนแปลงขนาดของที่ดินที่ถือครอง** ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดของที่ดินที่ถือครอง คิดเป็นร้อยละ 71.74 รองลงมา มีขนาดที่ดิน ถือครองเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 15.22 และน้อยที่สุด มีขนาดที่ดินถือครองลดลง คิดเป็นร้อยละ 13.04

13. การได้รับประโยชน์จากโครงการ ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คิดเป็นร้อยละ 63.04 รองลงมา ไม่ได้รับ/ไม่เสียผลประโยชน์จากโครงการแต่อย่างใด คิดเป็นร้อยละ 15.22 และน้อยที่สุด สูญเสียผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 11.96

14. อาชีพหลัก ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 80.44 ในส่วนที่เหลือมีอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป และมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 10.87, 6.52 และคิดเป็นร้อยละ 2.17 ตามลำดับ

15. อาชีพรอง ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 80.44 ในส่วนที่เหลือไม่มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 19.57 โดยในส่วนของมีอาชีพรอง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 64.12 ในส่วนที่เหลือ มีอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายเป็นอาชีพรองในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 8.70 และร้อยละ 7.61 ตามลำดับ

16. รายได้จากอาชีพหลัก ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีรายได้จากอาชีพหลักต่ำกว่า 50,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 63.05 รองลงมา มีรายได้จากอาชีพหลักอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 23.91 น้อยที่สุด มีรายได้จากอาชีพหลักอยู่ในช่วง 100,001-150,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 3.26 มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ยเท่ากับ 72,315.22 บาทต่อปี มีรายได้จากอาชีพหลักมากที่สุด 6500,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพหลักน้อยที่สุด 20,000 บาทต่อปี

17. รายได้จากอาชีพรอง ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีรายได้จากอาชีพรองต่ำกว่า 50,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 78.26 และในส่วนที่เหลือมีรายได้จากอาชีพรองอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.17 มีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ยเท่ากับ 24,783.78 บาทต่อปี มีรายได้จากอาชีพรองมากที่สุด 100,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากอาชีพรองน้อยที่สุด 5,000 บาทต่อปี

18. รายได้รวมของครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีรายได้รวมของครัวเรือนอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.57 รองลงมา มีรายได้รวมของครัวเรือนต่ำกว่า 50,001 บาทต่อปี และมากกว่า 150,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 38.04 และร้อยละ 11.96 ตามลำดับ น้อยที่สุดมีรายได้รวมของครัวเรือนอยู่ในช่วง 100,001-150,000 บาทต่อปี

คิดเป็นร้อยละ 5.43 มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 92,250.00 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือนมากที่สุด 70,000 บาทต่อปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนต่ำที่สุด 25,000 บาทต่อปี

19. รายจ่ายรวมของครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนน้อยกว่า 50,001 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 61.96 รองลงมา มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนอยู่ในช่วง 50,001-100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 23.91 น้อยที่สุดมีรายจ่ายรวมของครัวเรือนมากกว่า 150,000 บาทต่อปี และอยู่ในช่วง 100,001-150,000 บาทต่อปี ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 7.61 และร้อยละ 6.52 ตามลำดับ มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 71,608.70 บาทต่อปี มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนมากที่สุด 600,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายรวมของครัวเรือนน้อยที่สุด 25,000 บาทต่อปี

ทั้งนี้ รายละเอียดของข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น ปรากฏตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ			
ชาย	41	44.57	
หญิง	51	55.43	
อายุ			
น้อยกว่า 30 ปี	5	5.43	เฉลี่ย = 51.80 ปี
30 – 39 ปี	12	13.04	มากที่สุด = 83 ปี
40 – 49 ปี	22	23.91	น้อยที่สุด = 22 ปี
50 – 59 ปี	26	28.26	
มากกว่า 59 ปี	27	29.36	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียนหนังสือ	8	8.70	
ประถมศึกษาตอนต้น	57	61.95	
ประถมศึกษาตอนปลาย	7	7.61	
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	7.61	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	9.78	
ปวส./อนุปริญญา	3	3.26	
ปริญญาตรี	1	1.09	
ภูมิลำเนาเดิม			
เกิดในหมู่บ้านที่ทำการศึกษา	84	91.30	
ย้ายมาจากที่อื่น	8	8.70	
หมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน	2	2.17	
ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน	4	4.35	
อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน	1	1.09	
จังหวัดสุรินทร์	1	1.09	
ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน			
น้อยกว่า 20 ปี	1	1.09	เฉลี่ย = 49.65 ปี
20 – 29 ปี	6	6.52	มากที่สุด = 83 ปี
30 – 39 ปี	17	18.48	น้อยที่สุด = 10 ปี
40 – 49 ปี	22	23.91	
50 – 59 ปี	21	22.83	
มากกว่า 59 ปี	25	27.17	
ประเภทของที่ดินถือครอง			
ที่ดินของตนเอง	92	100.00	หมายเหตุ มีราษฎร 3 ราย
ที่เช่าผู้อื่น	3	3.26	มีที่ดินทั้ง 2 ประเภท

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>จำนวนแปลงที่ดินของตนเอง</u>			
1 – 2 แปลง	23	25.00	เฉลี่ย = 3.54 แปลง
3 – 4 แปลง	47	51.09	มากที่สุด = 9 แปลง
มากกว่า 4 แปลง	22	23.91	น้อยที่สุด = 1 แปลง
<u>จำนวนแปลงที่ดินเช่าผู้อื่น</u>			
1 แปลง	2	2.17	เฉลี่ย = 1.33 แปลง
2 แปลง	1	1.09	มากที่สุด = 2 แปลง น้อยที่สุด = 1 แปลง
<u>จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง</u>			
1 – 2 แปลง	21	22.83	เฉลี่ย = 3.59 แปลง
3 – 4 แปลง	49	53.26	มากที่สุด = 9 แปลง
มากกว่า 4 แปลง	22	23.91	น้อยที่สุด = 1 แปลง
<u>ขนาดที่ดินของตนเอง</u>			
1 – 5 ไร่	11	11.96	เฉลี่ย = 14.61 ไร่
6 – 10 ไร่	27	29.36	มากที่สุด = 47 ไร่
11 – 15 ไร่	18	19.56	น้อยที่สุด = 1 ไร่
มากกว่า 15 ไร่	36	39.12	
<u>ขนาดที่ดินเช่าผู้อื่น</u>			
1 ไร่	1	1.09	เฉลี่ย = 7.67 ไร่
9 ไร่	1	1.09	มากที่สุด = 12 ไร่
12 ไร่	1	1.09	น้อยที่สุด = 2 ไร่
<u>ขนาดที่ดินที่ถือครอง</u>			
1 – 5 ไร่	10	10.87	เฉลี่ย = 14.86 ไร่
6 – 10 ไร่	26	28.27	มากที่สุด = 47 ไร่
11 – 15 ไร่	20	21.74	น้อยที่สุด = 2 ไร่
มากกว่า 15 ไร่	36	39.12	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>ประเภทของหลักฐานการถือครองที่ดิน</u>			
โฉนดที่ดิน/น.ส.3ก/น.ส.3	76	82.61	หมายเหตุ มีราษฎร 77 ราย
ภ.บ.ท.5	68	73.91	มีหลักฐานการถือครอง
ส.ท.ก.	52	56.52	ที่ดินมากกว่า 1 ประเภท
ส.ป.ก.4-01	13	14.13	
<u>ที่ตั้งของที่ดิน</u>			
อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	63	68.48	หมายเหตุ มีราษฎร 58 ราย
อยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติ	17	18.48	มีที่ตั้งของที่ดินตั้งอยู่
อยู่คาบเกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ	3	3.26	มากกว่า 1 แห่ง
อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ	84	91.30	
<u>ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน</u>			
เป็นที่ตั้งบ้านเรือน/ที่อยู่อาศัย	84	91.30	หมายเหตุ มีราษฎร 83 ราย
ทำการเกษตร (ทำไร่/ทำนา/ทำสวน)	88	95.65	ใช้ประโยชน์ที่ดิน
ทำการเกษตร (เลี้ยงสัตว์)	18	19.57	มากกว่า 1 ลักษณะ
ปล่อยรกร้างว่างเปล่า	2	2.17	
<u>จำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน</u>			
1 ลักษณะ	9	9.78	เฉลี่ย = 2.09 ลักษณะ
2 ลักษณะ	66	71.74	
3 ลักษณะ	17	18.48	
<u>การเปลี่ยนแปลงขนาดของที่ดินถือครอง</u>			
ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลง	66	71.74	
ที่ดินที่ถือครองลดลง	12	13.04	
ที่ดินที่ถือครองเพิ่มมากขึ้น	14	15.22	
<u>ความเป็นธรรมจากการดำเนินโครงการ</u>			
ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลง	66	71.74	
ได้รับความเป็นธรรม	26	28.26	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>การได้รับประโยชน์จากโครงการ</u>			
ไม่ได้รับ/ไม่เสียผลประโยชน์	23	25.00	
ได้รับผลประโยชน์	58	63.04	
สูญเสียผลประโยชน์	11	11.96	
<u>อาชีพหลัก</u>			
เกษตรกรรวม	74	80.44	
รับจ้างทั่วไป	6	6.52	
ค้าขาย	10	10.87	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	2.17	
<u>อาชีพรอง</u>			
ไม่มีอาชีพรอง	18	19.57	
มีอาชีพรอง	74	80.43	
เกษตรกรรวม	8	8.70	
รับจ้างทั่วไป	59	64.12	
ค้าขาย	7	7.61	
<u>รายได้จากอาชีพหลัก (บาทต่อปี)</u>			
ต่ำกว่า 50,001 บาท	58	63.05	เฉลี่ย = 72,315.22 บาท
50,001 – 100,000 บาท	22	23.91	มากที่สุด = 650,000 บาท
100,001 – 150,000 บาท	3	3.26	น้อยที่สุด = 20,000 บาท
มากกว่า 150,000 บาท	9	9.78	
<u>รายได้จากอาชีพรอง (บาทต่อปี)</u>			
ต่ำกว่า 50,001 บาท	72	78.26	เฉลี่ย = 24,783.78 บาท
50,001 – 100,000 บาท	2	2.17	มากที่สุด = 100,000 บาท น้อยที่สุด = 5,000 บาท

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
รายได้รวมของครัวเรือน (บาทต่อปี)			
ต่ำกว่า 50,001 บาท	35	38.04	เฉลี่ย = 92,250.00 บาท
50,001 – 100,000 บาท	41	44.57	มากที่สุด = 700,000 บาท
100,001 – 150,000 บาท	5	5.43	น้อยที่สุด = 25,000 บาท
มากกว่า 150,000 บาท	11	11.96	
รายจ่ายของครัวเรือน (บาทต่อปี)			
ต่ำกว่า 50,001 บาท	57	61.96	เฉลี่ย = 71,608.70 บาท
50,001 – 100,000 บาท	22	23.91	มากที่สุด = 600,000 บาท
100,001 – 150,000 บาท	6	6.52	น้อยที่สุด = 25,000 บาท
มากกว่า 150,000 บาท	7	7.61	

**ระดับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด**

การศึกษาเพื่อหาระดับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีการตั้งคำถามความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ มีคำถามจำนวน 7 ข้อ (2) ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน มีคำถามจำนวน 5 ข้อ และ (3) ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีคำถามจำนวน 5 ข้อ รวมเป็นคำถามจำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อ ซึ่งคำถามทุกข้อเป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ตอบเห็นด้วย ได้ 1 คะแนน และตอบไม่เห็นด้วย ได้ 0 คะแนน จากนั้นจึงทำการรวมคะแนนพร้อมทั้งหาค่าเฉลี่ยคำตอบแต่ละข้อ แต่ละด้าน และค่าเฉลี่ยทุกข้อของทุกคน จะทำให้ทราบว่าความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการแห่งนี้ ในแต่ละข้อ แต่ละด้าน รวมถึงในภาพรวมอยู่ในระดับใด รวมทั้งผลรวมของคะแนนคำตอบความคิดเห็นทุกข้อของทุกคน จะได้นำไปใช้ในการแบ่งกลุ่มความคิดเห็นของราษฎร เพื่อนำไปทดสอบสมมติฐานของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ต่อไป

ผลการศึกษา พบว่า เมื่อแบ่งคะแนนความคิดเห็นออกเป็น 3 ช่วงเท่า ๆ กัน (คะแนนสูงสุด ลบด้วยคะแนนต่ำสุด แล้วหารด้วย 3 ได้ค่าช่วงของคะแนน เท่ากับ 5.33 คะแนน) ราษฎรที่ทำการศึกษาศูนย์ใหญ่ตอบคำถามได้คะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 12-17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.78 รองลงมาตอบคำถามได้คะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 0-5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.04 น้อยที่สุดตอบคำถามได้คะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 6-11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 2.17 ตอบคำถามได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 11.03 คะแนน ได้คะแนนมากที่สุด 17 คะแนน และได้คะแนนน้อยที่สุด 0 คะแนน ซึ่งจากระดับคะแนนและค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการแห่งนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ รายละเอียดของระดับคะแนนความคิดเห็นของราษฎรตัวอย่าง ปรากฏตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับคะแนนความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

คะแนน	จำนวน (n=92)	ร้อยละ	หมายเหตุ
0 – 5 คะแนน (น้อย)	35	38.04	เฉลี่ย = 11.03 คะแนน
6 - 11 คะแนน (ปานกลาง)	2	2.17	มากที่สุด = 17 คะแนน
12 - 17 คะแนน (มาก)	55	59.78	น้อยที่สุด = 0 คะแนน

จากการตอบคำถามความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อพิจารณาจำนวนและร้อยละในการตอบคำถามของราษฎรตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาศูนย์ใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.22 ที่เหลือมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.78 และเมื่อตรวจสอบจำนวนและค่าร้อยละในการตอบคำถามของราษฎรตัวอย่างแยกเป็นรายด้าน ปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ ราษฎรที่ทำการศึกษาศูนย์ใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.13 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.87

2. ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.13 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.87

3. ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.39 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.61

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบจำนวนและค่าร้อยละในการตอบคำถามของราษฎรตัวอย่างในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 6 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ ได้มีการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภทเหมาะสมดีแล้ว คือ (1) พื้นที่ต้นน้ำที่ต้องรักษาไว้ (2) พื้นที่กันชนเพื่อรองรับประชากรในอนาคต และ (3) พื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์” มากที่สุด จำนวน 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.87 และมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 4 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ เป็นโครงการที่มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่เหมาะสมดีแล้ว” น้อยที่สุด จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.17

2. ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 4 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับทราบแนวเขตพื้นที่ป่าไม้และแนวเขตพื้นที่ทำกิน/ที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนขึ้น” มากที่สุด จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.61 และมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 5 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีความมั่นใจ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ครอบครองอยู่มากขึ้น” น้อยที่สุด จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.52

3. ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ราษฎรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 4 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วม ในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี” มากที่สุด จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.43 และมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อคำถามข้อที่ 2 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ

ได้เปิดโอกาส ให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี” น้อยที่สุด จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.61

รายละเอียดการตอบคำถามความคิดเห็นของราษฎรตัวอย่างเป็นรายชื่อ จำนวนรายและ ร้อยละเป็นรายชื่อ รายด้าน และในภาพรวมของโครงการฯ ปรากฏตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอกาบัง จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อความ	ความคิดเห็นของราษฎร			
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ	59	64.13	33	35.87
1. โครงการจัดที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง เป็นโครงการที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินในปัจจุบัน	63	68.48	29	31.52
2. โครงการจัดที่ดินฯ เป็นโครงการที่มีหลักเกณฑ์และมีขั้นตอน การตรวจสอบในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐที่ทับซ้อนกัน เหมาะสมดีแล้ว	56	60.87	36	39.13
3. โครงการจัดที่ดินฯ ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการดำเนินโครงการ ที่ครอบคลุมพื้นที่เหมาะสมดีแล้ว	57	61.96	35	38.04
4. โครงการจัดที่ดินฯ เป็นโครงการที่มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ที่เหมาะสมดีแล้ว	48	52.17	44	47.83
5. โครงการจัดที่ดินฯ ได้มีการกำหนดเขตการใช้ที่ดินใหม่เพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของภูมิประเทศเหมาะสมดีแล้ว	57	61.96	35	38.04
6. โครงการจัดที่ดินฯ ได้มีการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภท เหมาะสมดีแล้ว คือ (1) พื้นที่ต้นน้ำที่ต้องรักษาไว้ (2) พื้นที่กันชน เพื่อรองรับประชากรในอนาคต และ (3) พื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์	79	85.87	13	14.13
7. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี	51	55.43	41	44.57

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็นของราษฎร			
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน	59	64.13	33	35.87
1. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรกับราษฎรในพื้นที่ลงได้	54	58.70	38	41.30
2. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องลงได้	56	60.87	36	39.13
3. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรกับหน่วยงานด้านที่ดินในพื้นที่ลงได้	57	61.96	35	38.04
4. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับทราบแนวเขตพื้นที่ป่าไม้และแนวเขตพื้นที่ทำกิน/ที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนขึ้น	76	82.61	16	17.39
5. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีความมั่นใจในการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ครอบครองอยู่มากขึ้น	52	56.52	40	43.48
ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	62	67.39	30	32.61
1. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาเรื่องที่ดินในพื้นที่ของโครงการเป็นอย่างดี	56	60.87	36	39.13
2. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี	53	57.61	39	42.39
3. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมในการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี	73	79.35	19	20.65
4. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี	74	80.43	18	19.57
5. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลของโครงการเป็นอย่างดี	53	57.61	39	42.39

**การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร
ต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง
ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด**

การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการแบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระแต่ละตัวซึ่งมีความเป็นอิสระต่อกัน (ปัจจัยต่าง ๆ ของราษฎรตัวอย่างตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้) และการแบ่งกลุ่มตัวแปรตามออกเป็นกลุ่ม (ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางฯ) แล้วจึงนำตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่แบ่งกลุ่มดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยใช้สถิติไคสแควร์ ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้ได้ทำการแบ่งกลุ่มโดยใช้ลักษณะเฉพาะของตัวแปรที่สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้อย่างชัดเจน หรือจัดกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม (รายละเอียดการแบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระได้อธิบายไว้ในแต่ละสมมติฐานตามลำดับ)

สำหรับการแบ่งกลุ่มตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นของราษฎรตัวอย่าง ที่มีค่าเท่ากับ 11.03 คะแนน มาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มของราษฎรตัวอย่างที่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ หมายถึง กลุ่มของราษฎรตัวอย่างที่ได้คะแนนความคิดเห็นฯ ทั้ง 17 ข้อ อยู่ในช่วง 12-17 คะแนน ซึ่งมีราษฎรตัวอย่างอยู่ในกลุ่มนี้ จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.80 และ (2) กลุ่มของราษฎรตัวอย่างที่มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ หมายถึง กลุ่มของราษฎรตัวอย่างที่ได้คะแนนความคิดเห็นฯ ทั้ง 17 ข้อ อยู่ในช่วง 0-11 คะแนน ซึ่งมีราษฎรตัวอย่างอยู่ในกลุ่มนี้ จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.20 และเมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองของราษฎรออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองที่มีค่าเท่ากับ 3.59 แปลง เป็นเกณฑ์

ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองน้อย (มีจำนวน 1-3 แปลง) และ (2) กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมาก (มีจำนวน 4-9 แปลง) ผลการแบ่งกลุ่มพบว่า กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองน้อย มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 61.50 มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็น ร้อยละ 38.50 ส่วนกลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมาก มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 57.50 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 42.50

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 0.153 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 (degree of freedom = 1) ค่าไคสแควร์จากตาราง มีค่าเท่ากับ 3.841 ปรากฏว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าจากตาราง แสดงว่า จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ค่าไคสแควร์ที่ได้จึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะราษฎรจะมีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองมากหรือน้อย ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ไปในทิศทางที่เป็นบวกหรือเห็นด้วย รายละเอียดการทดสอบสมมติฐานปรากฏตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง	ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
น้อย (1-3 แปลง)	32(61.50)	20(38.50)	52(100.00)
มาก (4-9 แปลง)	23(57.50)	17(42.50)	40(100.00)
รวม	55(59.80)	37(40.20)	92(100.00)
Chi – square = 0.153	$\alpha = 0.429$	df = 1	

สมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งของที่ดินมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งที่ตั้งของที่ดินของราษฎรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มของราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ (2) กลุ่มของราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอื่น ๆ (ที่ตั้งของที่ดินอยู่ติดเขต/คาบเกี่ยวและอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ) ผลการแบ่งกลุ่มพบว่า กลุ่มของราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 71.40 มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 28.60 ส่วนกลุ่มของราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอื่น ๆ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 34.50 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 65.50

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งของที่ดินกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 11.274 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 (degree of freedom = 1) ค่าไคสแควร์จากตาราง มีค่าเท่ากับ 3.841 ปรากฏว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าจากตาราง แสดงว่า ที่ตั้งของที่ดินมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ค่าไคสแควร์ที่ได้จึงมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่า ราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน และเมื่อทำการตรวจสอบค่าร้อยละความคิดเห็นของราษฎรตัวอย่างจากตารางความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ มากกว่ากลุ่มราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอื่น ๆ ทั้งนี้ สาเหตุอาจเกิดจากกลุ่มราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อาจทราบดีว่าพื้นที่ที่ตั้งของที่ดินของตนเป็นป่าสงวนแห่งชาติ การเข้าไปครอบครองเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และไม่สามารถที่จะออกเอกสารสิทธิ์ใด ๆ กับพื้นที่ดังกล่าวได้ การที่มีโครงการฯ ดังกล่าวขึ้นในพื้นที่ อาจทำให้ที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว สามารถทำให้กลุ่มตนเข้าครอบครองที่ดินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และนำไปสู่การออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินได้ในอนาคต ราษฎรกลุ่มนี้จึงมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ มากกว่ากลุ่มราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอื่น ๆ ดังกล่าวได้ รายละเอียดการทดสอบสมมติฐานปรากฏตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งของที่ดินกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่ตั้งของที่ดิน	ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	45(71.40)	18(28.60)	63(100.00)
อื่นๆ	10(34.50)	19(65.50)	29(100.00)
รวม	55(59.80)	37(40.20)	92(100.00)

Chi – square = 11.274 $\alpha = 0.001$ df = 1

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยจำนวนของลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่มีค่าเท่ากับ 2.09 ลักษณะเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินน้อย (จำนวน 1-2 ลักษณะ) และ (2) กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมาก (จำนวน 3 ลักษณะ) ผลการแบ่งกลุ่ม พบว่า กลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินน้อย มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 62.70 มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 37.30 ส่วนกลุ่มของราษฎรที่มีจำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมาก มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 47.10 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 52.90

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.404 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าความเป็นอิสระ เท่ากับ 1 (degree of freedom = 1) ค่าไคสแควร์จากตาราง มีค่าเท่ากับ 3.841 ปรากฏว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าจากตาราง แสดงว่า ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร

ต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบล อาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ค่าไคสแควร์ที่ได้จึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการ ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะราษฎรจะมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมากหรือน้อย ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ไปในทิศทางที่เป็นบวกหรือเห็นด้วย รายละเอียดการทดสอบ สมมติฐานปรากฏตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินกับความคิดเห็นของราษฎร ต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
น้อย (1-2 ลักษณะ)	47(62.70)	28(37.30)	75(100.00)
มาก (3 ลักษณะ)	8(47.10)	9(52.90)	17(100.00)
รวม	55(59.80)	37(40.20)	92(100.00)
Chi – square = 1.404	$\alpha = 0.181$		df = 1

สมมติฐานที่ 4 การได้รับประโยชน์จากโครงการมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบล อาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งการได้รับประโยชน์จากโครงการของราษฎรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มของราษฎรที่เสียประโยชน์/ไม่ได้และไม่เสียประโยชน์จากโครงการ และ (2) กลุ่มของราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ ผลการแบ่งกลุ่มพบว่า กลุ่มของราษฎรที่เสียประโยชน์/ไม่ได้และไม่เสียประโยชน์จากโครงการ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 75.90 มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 24.10 ส่วนกลุ่มของราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 32.40 และมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยต่อโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 67.60

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากโครงการกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่

ค่าบลาอาจสามารถ อำเภอบลาอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 16.877 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าความเป็นอิสระเท่ากับ 1 (degree of freedom = 1) ค่าไคสแควร์จากตาราง มีค่าเท่ากับ 3.841 ปรากฏว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าจากตาราง แสดงว่า การได้รับประโยชน์จากโครงการมีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลบลาอาจสามารถ อำเภอบลาอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ค่าไคสแควร์ที่ได้จึงมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่า ราษฎรที่มีการได้รับประโยชน์จากโครงการไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน และเมื่อตรวจสอบค่าร้อยละความคิดเห็นของราษฎรตัวอย่างจากตารางความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ มากกว่ากลุ่มของราษฎรที่เสียประโยชน์/ไม่ได้และไม่เสียประโยชน์จากโครงการ ทั้งนี้ สาเหตุอาจเกิดจากกลุ่มราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ เป็นกลุ่มราษฎรที่มีที่ตั้งของที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นเหตุทำให้มีจำนวนที่ดินในครอบครองเพิ่มขึ้น จึงเป็นสิ่งปกติที่ราษฎรกลุ่มนี้จะมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ มากกว่ากลุ่มของราษฎรที่เสียประโยชน์/ไม่ได้และไม่เสียประโยชน์จากโครงการดังกล่าว รายละเอียดการทดสอบสมมติฐานปรากฏตามตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากโครงการกับความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลบลาอาจสามารถ อำเภอบลาอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

การได้รับประโยชน์จากโครงการ	ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ได้รับประโยชน์	44(75.90)	14(24.10)	58(100.00)
เสียประโยชน์/ไม่ได้และไม่เสียประโยชน์	11(32.40)	23(67.60)	34(100.00)
รวม	55(59.80)	37(40.20)	92(100.00)
Chi – square = 16.877	$\alpha < 0.001$	df = 1	

จากผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 สมมติฐานที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า **ที่ตั้งของที่ดิน** และการได้รับประโยชน์จากโครงการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางแห่งนี้แต่อย่างใด ซึ่งรายละเอียดสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรอิสระ	χ^2	α
1. จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง	0.153	0.429
2. ที่ตั้งของที่ดิน	11.274	0.001
3. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	1.404	0.181
4. การได้รับประโยชน์จากโครงการ	16.877	< 0.001

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการเปิดโอกาสให้ราษฎรตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ตอบคำถามในส่วนนี้ จำนวน 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.04 และในส่วนที่เหลือไม่ตอบคำถามในส่วนนี้ จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.96 ซึ่งจากการสรุปรวบรวมประเด็นจากการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นหลักที่สำคัญนำมารวบรวมและนำเสนอไว้ ดังต่อไปนี้

1. โครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ที่ตั้งที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโครงการที่ดี ควรดำเนิน โครงการอย่างต่อเนื่อง จะสามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินอย่างถูกต้องและทั่วถึง (มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.76 ของผู้แสดง ความคิดเห็น)
2. หน่วยงานราชการด้านป่าไม้ควรประกาศยกเลิกพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้พ้นสภาพการ เป็นเขตพื้นที่ป่าแล้วนำมาจัดสรรเป็นที่ทำกินให้กับราษฎรในพื้นที่อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (มีผู้แสดง ความคิดเห็น จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.69 ของผู้แสดงความคิดเห็น)
3. หน่วยงานราชการด้านป่าไม้ควรกันคืนพื้นที่ทำกินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ที่ราษฎร เคยได้อยู่อาศัยมาก่อนการประกาศพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นเขตพื้นที่ป่าประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎร สามารถอยู่อาศัยหรือทำกินได้เหมือนเดิม และสามารถออกเอกสารสิทธิตามโครงการนี้ได้ (มีผู้แสดง ความคิดเห็น จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.52 ของผู้แสดงความคิดเห็น)
4. ขั้นตอนของการดำเนิน โครงการฯ มีระยะเวลาและการดำเนินการที่เร่งรัดมากเกินไป อาจก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินโครงการได้ (มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 30 ราย คิดเป็น ร้อยละ 51.72 ของผู้แสดง ความคิดเห็น)
5. หน่วยงานราชการด้านป่าไม้ควรกำหนดหรือกันแนวเขตพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ถือครอง เพื่อการอยู่อาศัยและทำกินของราษฎรออกจากกันให้ชัดเจน (มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.83 ของผู้แสดง ความคิดเห็น)
6. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้มากกว่านี้ เนื่องจากราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บางส่วนยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ นี้เท่าที่ควร (มีผู้แสดง ความคิดเห็น จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.21 ของผู้แสดงความคิดเห็น)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ดังมีหัวข้อและปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **สภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรตัวอย่าง** ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาคือเป็นเพศหญิงและเป็นเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 51.80 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น มีภูมิลำเนาเดิมเกิดในหมู่บ้านที่ทำการศึกษามีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 49.65 ปี ราษฎรทุกรายมีที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 3.59 แปลง มีขนาดที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 14.86 ไร่ ส่วนใหญ่มีหลักฐานการถือครองที่ดินเป็นโฉนดที่ดิน/น.ส.3ก/น.ส.3 รองลงมามีหลักฐานการถือครองที่ดินเป็น ภ.บ.ท. 5 และ ส.ท.ก. มีที่ตั้งของที่ดินอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำการเกษตร (ทำไร่/ทำนา/ทำสวน) ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดของที่ดินที่ถือครอง มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีอาชีพรอง มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 72,315.22 บาทต่อปี มีรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 24,783.78 บาทต่อปี และมีรายได้รวม/มีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 92,250.00 บาทต่อปี และ 71,608.70 บาทต่อปี ตามลำดับ

2. **ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด** ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ฯ คิดเป็นร้อยละ 65.22 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับสูงสามารถจำแนกความคิดเห็นออกเป็นรายด้านได้ ดังต่อไปนี้ (1) ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 64.13 (2) ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 64.13 และ (3) ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ราษฎรที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 67.39

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ที่ตั้งของที่ดิน และการได้รับประโยชน์จากโครงการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางแห่งนี้ ส่วนจำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางแห่งนี้แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

1. จากการตอบคำถามความคิดเห็นของราษฎรฯ ด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ข้อที่ 5 ข้อความว่า “โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีความมั่นใจในการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ครอบครองอยู่มากขึ้น” จะเห็นได้ว่า ราษฎรมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่ำที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงรูปแบบและผลของการดำเนินโครงการดังกล่าวให้ราษฎรในพื้นที่ได้เกิดความมั่นใจได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ ในปัจจุบันราษฎรในพื้นที่ยังอาจเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินโครงการดังกล่าวพอสมควร

2. จากผลการศึกษา พบว่า ที่ตั้งของที่ดิน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งที่ตั้งที่เป็นที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้น หน่วยราชการด้านป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรคำนึงถึงประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ประกอบการดำเนินโครงการด้วย เนื่องจากอาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลหรือก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกทำลาย ยึดถือครอบครองป่าสงวนแห่งชาติจากราษฎรในพื้นที่เพิ่มขึ้นได้ จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรมีความเข้าใจ และควรหามาตรการเพื่อรองรับปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อศึกษาถึงระดับความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดทางกฎหมายของแต่ละหน่วยงานว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางปฏิบัติ หรือแนวทางแก้ไข ให้โครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การแก้ไข ปรับปรุงระเบียบและกฎหมายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ดินและป่าไม้ เนื่องจากการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติงานมาในอดีต จนทำให้เกิดเป็นปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ ประกอบแนวเขตพื้นที่ป่าต่าง ๆ ได้ออกกฎหมายโดยประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง ดังนั้น การปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ตามโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินให้กับราษฎรดังกล่าว หากจะต้องมีการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าแต่ละแห่งใหม่ จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายที่ยาวนาน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราษฎรในพื้นที่เกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการดำเนินงานตามโครงการนี้ได้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

เกษม สนิทวงศ์. 2528. การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทยในแง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ:
การอนุรักษ์และการพัฒนาประเทศไทย. สยามสมาคมแผนกธรรมวิทยา, กรุงเทพฯ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2549. แนวทางการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้
(Reshape). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

กรมการปกครอง. 2548. ข้อมูลประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ด. สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ.

กรมป่าไม้. 2545. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2544. ส่วนศูนย์ข้อมูลกลาง สำนักสารนิเทศ
กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

จันทน์ เลิศจินดาทรัพย์. 2535. การศึกษารูปแบบชุมชนและการใช้ที่ดินบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ
แม่กลองตอนล่าง: กรณีศึกษา เมืองสมุทรสงคราม อัมพวา บางคนที และดำเนินสะดวก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญ วงศ์สวัสดิวัฒนา 2547. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบปฏิรูป
ของราษฎรบ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาติชาย โทสินธิติ. 2529. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการจัดตั้งสถานกาลีโน
ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เทอด สุปรีชากร. 2521. วนศาสตร์เบื้องต้น. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นิวัติ เรืองพานิช. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์รัฐวิเชียร,
กรุงเทพฯ.

- บุญชนก คู่บารมี. 2542. **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่มีต่อระบบตรวจคนเข้าเมือง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประทีป ลิศกุลรัถย์. 2547. **ความคิดเห็นของราษฎรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าอุยบุรีของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าอุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2532. **จิตวิทยาสังคม.** แพร์พิทยา, กรุงเทพฯ.
- พยงค์ ฉัตรวิรุฬห์. 2543. **กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้.** บริษัท อนิเมทพริ้นท์ แอนด์ดีไซน์ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2531. **การวัดทัศนคติ.** คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- เมธินทร์ อังคทะวานิช. 2544. **ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรมด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธศิลป์ สุวรรณวงศ์. 2547. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร ต่อโครงการฟื้นฟูนิเวศป่าชายเลน เขตพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา ตำบลคลองขมาน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระ ขุนไชยรัถย์. 2545. **ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีสุรางค์ ทินะกุล, สมจิตต์ รัตนอุดมโชค, ทรงศักดิ์ นิธิปริชา, สมศักดิ์ เทศสวัสดิ์วงศ์ และเวชชัย สังข์สาย. 2542. **การคิดและการตัดสินใจ โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา.** เว็บไซต์เอ็นดูเคชั่น, กรุงเทพฯ.

- สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จำรัส คิ้วงสุวรรณ และฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. 2522. **จิตวิทยาสังคม**.
ชัยศิริการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- สาเกต สถิตวิทยานันท์. 2532. **ภูมิศาสตร์ชนบท**. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.
- สาธิต ต้นตึกฤตยา. 2546. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการ
ปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโท เจริญสุข. 2525. **หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์**. แพร์พิทยา, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **ข้อมูลทางเศรษฐกิจ
และสังคมของจังหวัดร้อยเอ็ด**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด. 2545. **ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ในท้องที่จังหวัดร้อยเอ็ด**. สำนักงานป่าไม้
จังหวัดร้อยเอ็ด กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- อมร โมลิกมาศ. 2545. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมง
ในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ บ้านแหลม อำเภอกำแพงแสน จังหวัด
นครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. 2519. **สังคมวิทยาประยุกต์**. โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.
- อำนวยการ คอวนิช. 2528. **วนศาสตร์ชุมชน**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2539. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับเยาวชน**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- Foster, C.R. 1971. **Psychology for Life Today**. 3rd ed., American Technical Society, Chicago.
- Gage, J.A. 1981. **Webster's Dictionary**. Wilcox & Follett Book, Chicago.
- Good, C.V. 1973. **Dictionary of Education**. McGraw – Hill Book Company, New York.
- Kolesnik, W.L. 1970. **Education Psychology**. 2nd ed., Mc Graw – Hill Book Company. New York.
- Morgan, T. and R.A. King. 1971. **Introduction to Psychology**. 5th ed., McGraw – Hill, New York.
- Oskamp, S. 1977. **Attitude and Opinion**. Prentice-Hall, Englewood Cliffs. New Jersey.
- Remmers, H.H., H.L. Gage and J.F.Rummel. 1965. **Practical Introduction to Measurement and Evaluation**. 2 ed., Harper & Row, New York.
- Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. 1970. **Educational and Psychological Measurement**. Texas University, Texas.
- Veldkamp, A. and L. O. Fresco. 1995. **Modelling Land Use Change and Their Temporal and Spatial Variability with CLUE**. Wageningen Agricultural University. Costa Rica.
- Webster's. 1964. **Webster's New International Dictionary**. 3rd ed., G& C Marrison Company, Massachusetts.
- _____. 1966. **New World Dictionary**. Compact School World Publishing Company, New York.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดิน

โครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดิน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2549) ได้ระบุถึงแนวทางการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ตามโครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดินไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องมาจากการประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาการปรับโครงสร้างของกระทรวง ทบวง กรม เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2548 นายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร) มีบัญชาให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายยงยุทธ ติยะไพรัช) เป็น ผู้รับผิดชอบในการจัดการให้ประเทศไทยมีแผนที่ประเทศที่แสดงขอบเขตที่ดินทุกประเภทชัดเจน ไม่ทับซ้อน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของรัฐหรือที่ดินเอกชน โดยมี หลักการ ดังนี้ (1) การจัดการเรื่องเขตที่ดินในความรับผิดชอบทุกหน่วยงานต้องทำแผนที่ให้ชัดเจน โดยใช้แผนที่ฐาน (base Map) คือ มาตรฐานส่วน 1:4,000 เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีเจ้าภาพ ในการจัดการรวมข้อมูล ทุกหน่วยงานให้อยู่ในเขตแผนที่ฉบับเดียว (2) การจัดการเรื่องที่ดินต้องมี กฎหมายใช้บังคับเพียงฉบับเดียว (3) การจัดการพื้นที่ป่า ไม้ จะต้องมีการปรับปรุงแนวเขตป่า (reshape) ใหม่ โดยใช้หลักการของ biosphere reserve ในการจำแนกพื้นที่เป็น 3 ประเภท คือ พื้นที่ดินน้ำ (nucleus) ที่ต้องรักษาไว้ พื้นที่กันชน (buffer zone) เพื่อรองรับประชากรในอนาคตพื้นที่ใช้ประโยชน์ ซึ่งต้อง มีการใช้ที่ดินที่เหมาะสม (4) เรื่องการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน (land use) จะต้องมีการทบทวนใหม่ โดยกรมพัฒนาที่ดินควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ต่อมากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาการใช้แผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดิน เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2548 ณ ห้องประชุมชั้น 20 อาคารกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมี ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายยงยุทธ ติยะไพรัช) เป็นประธาน ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1. ให้กรมที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนที่ แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐให้ปรากฏในแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งแผนที่แสดงขอบเขตที่ดินในความรับผิดชอบให้กรมที่ดินลงที่หมายในแผนที่
2. มอบให้ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย อันเนื่องมาจากการปรับแผนที่
3. มอบให้รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายสมชัย เพียรสถาพร) รับผิดชอบในการปรับปรุงแนวเขต (Reshape) พื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท
4. มอบให้กรมพัฒนาที่ดินรับผิดชอบการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของประเทศ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการจัดทำแผนที่ฐาน ในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานร่วมกันศึกษาและบูรณาการแผนที่ฐานแนวเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท มาตราส่วน 1:4,000 เพื่อประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ที่ดิน และการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ประเทศไทยมีแผนที่แสดงขอบเขตที่ดินทุกประเภทที่ชัดเจน เป็นมาตรฐานเดียวกันที่มาตราส่วน 1 : 4,000
2. เพื่อใช้แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน เพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ที่ดิน และการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน
3. เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของภูมิประเทศ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นตอนที่ 1 มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบที่ดินของรัฐจัดทำแนวเขตที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งมีหลายมาตราส่วนทำให้เป็นมาตราส่วน 1 : 50,000 แล้วถ่ายทอดลงในระวางแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1 : 50,000 จัดส่งให้ศูนย์ข้อมูลแผนที่กรมที่ดินให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 2 กันยายน 2548

1.2 ศูนย์ข้อมูลแผนที่กรมที่ดินตรวจสอบข้อมูลแผนที่ ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทยอยส่งมอบให้ ได้แก่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมธนารักษ์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรมทรัพยากรธรณี

1.3 นำเข้าข้อมูลแผนที่ที่ได้ตรวจสอบแล้ว ตาม 2 คู่มือระบบคอมพิวเตอร์โดยการ scan

1.4 ปรับแก้ข้อมูล (rectify) ที่ได้จัดการ scan ให้ถูกต้องตามหลักการแผนที่

1.5 ทำการอ่านค่าพิกัดแนวขอบเขตที่ดิน (digitize) ในแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

1.6 ตรวจสอบความถูกต้องจากการอ่านค่าพิกัดแนวขอบเขตที่ดิน (digitize) หากพบว่า มีข้อผิดพลาดก็จะทำการปรับแก้ พร้อมทั้งต่อรูปแผนที่ให้ครบในแต่ละชั้นของข้อมูลและบรรยายข้อมูลในแผนที่นั้น (attribute data)

1.7 ส่งข้อมูลตาม 6 ให้แต่ละหน่วยงานตรวจสอบความถูกต้องของค่าพิกัดแนวเขตที่ดิน (digitize) อีกครั้ง

2. ขั้นตอนที่ 2 มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีคำสั่งที่ 391/2548 ลงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) โดยรองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายสมชัย เพียรสถาพร) เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ผู้อำนวยการสำนักหลักนิติบัญญัติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการ ต่อมาได้มีคำสั่งที่ 465/2548 ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้

(reshape) เพิ่มเติม ประกอบด้วย อธิบดีกรมชนารักษ์ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ได้มีคำสั่งที่ 1/2548 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 แต่งตั้งคณะทำงานช่วยปฏิบัติงานของคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) โดยมีนายปรีชา วลีพิทักษ์เดช ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นประธานคณะทำงาน นายมนตรี เพชรชะเอม วิศวกรรังวัด 8 กรมที่ดิน เป็นรองประธานคณะทำงาน และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นคณะทำงาน ต่อมากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีคำสั่งที่ 13/2549 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2549 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ระดับจังหวัด เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ลงบนแผนที่ภาพถ่ายมาตราส่วน 1 : 4,000 ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และคำสั่งที่ 14-17/2549 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2549 แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่า จำนวน 4 คณะ คือ คณะที่ 1 มีนายปรีชา วลีพิทักษ์เดช ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นประธาน คณะทำงานคณะที่ 2 มีนายประทีป เจริญพร รองอธิบดีกรมที่ดิน เป็นประธาน คณะทำงานคณะที่ 3 มีนายทวิสุข ปัญญาอรอด ผู้อำนวยการสำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน สำนักปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นประธาน คณะทำงานคณะที่ 4 มีนายธานี วิริยะรัตนพร รองอธิบดีกรมป่าไม้เป็นประธาน คณะทำงาน และแต่ละคณะมีผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงาน

2.3 คณะทำงานจะต้องจัดเตรียมข้อมูลเชิงลึกของพื้นที่ หรือแนวเขตของแต่ละหน่วยงาน รับผิดชอบ เช่น แนวเขต รูปแปลง การได้มา ปี พ.ศ. ที่ประกาศ หลักฐานเอกสารต่าง ๆ เพื่อทำการ (reshape) บนแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 ก่อน จากนั้นนำแนวที่ได้ถ่ายทอดลงบนแผนที่มาตราส่วน 1 : 4,000 แล้วพิจารณาปรับแนว reshape ที่ได้จากมาตราส่วน 1 : 50,000 บนแผนที่มาตราส่วน 1 : 4,000 อีกครั้ง เพื่อให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขต (reshape) ที่ดินของรัฐที่ทับซ้อนกัน (8 กรณี) และตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2549 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐและกระทบต่อประชาชนในพื้นที่น้อยที่สุด

2.4 แนวที่ได้จากการ reshape ส่งมอบให้คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ที่มีรองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายสมชัย เพียรสถาพร)

เป็นประธานกรรมการเพื่อพิจารณาจากนั้นส่งให้คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดพิจารณาในพื้นที่ (ground check) ประกอบด้วยแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตรฐาน 1 : 4,000 หรือระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตรฐาน 1 : 4,000 ของกรมที่ดิน และแผ่นทาบระวาง (overlay) มาตรฐานเดียวกัน แสดงแนวเขต reshape ของคณะทำงาน แผนที่ภูมิประเทศมาตรฐาน 1 : 50,000 หากมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแนว reshape ของคณะทำงานฯ ให้คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด กำหนดแนวใหม่ลงบนแผ่นทาบระวาง (overlay) ด้วยหมึกสีแดง ขนาด 0.2 มิลลิเมตร ในลักษณะแนวเส้นตรงต่อเนื่องกัน พร้อมข้อมูลหรือเหตุผลประกอบในการกำหนดแนวใหม่ และให้ผู้แทนหน่วยงานที่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแนวดังกล่าวลงนามรับรองบนแผ่นทาบระวาง (overlay) ด้วย ถ้าหากไม่มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดลงนามรับรองด้วยข้อความว่า “ระวางนี้ได้ตรวจสอบแล้วไม่มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง” กรณีมีข้อสงสัยให้ผู้แทนของคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดสอบถามจากหน่วยงานส่วนงานที่สังกัดโดยตรง หรือติดต่อศูนย์ข้อมูลแผนที่ กรมที่ดินที่หมายเลข 0-2503-3365, 0-2503-3367 โทรสาร 0-2503-3430 E-Mail mapping@dol.go.th

2.5 คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดทำการสรุปผลการตรวจสอบและปรับปรุงแนวเขตฯ ส่งให้ประธานคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่า (reshape) (นายสมชัย เพียรสถาพร) ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับข้อมูลตามข้อ 4 ข้อมูลที่ได้จะต้องส่งให้คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตรฐาน 1 : 4,000 พร้อมแผ่นทาบระวาง (overlay)

2.6 คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ส่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด ให้คณะทำงานรับผิดชอบจังหวัดที่ดำเนินการพิจารณาดำเนินการโดยแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.6.1 กรณีที่ 1 ไม่มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง ให้คณะทำงานทำการรวบรวมอ่านค่าพิกัดจากทุก 200 เมตร หรือทุก ๆ จุดที่เปลี่ยนทิศทาง เสนอคณะกรรมการฯ (นายสมชัย เพียรสถาพร) เพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

2.6.2 กรณีที่ 2 มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้คณะทำงานทำการรวบรวมสรุปผลการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแนว reshape พร้อมความเห็นเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาหาข้อยุติ เมื่อได้ข้อยุติให้ดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีที่ 1

2.7 คณะกรรมการฯ ส่งผลการพิจารณาตามข้อ 6 ให้ศูนย์ข้อมูลแผนที่ กรมที่ดิน ดำเนินการถ่ายทอดแนวเขตจากการ reshape ลงในระวางแผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร

2.8 ศูนย์ข้อมูลแผนที่ กรมที่ดิน ส่งมอบผลการดำเนินงานตามข้อ 7 ให้ประธานกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) (นายสมชัย เพียรสถาพร)

2.9 ประชานกรรมการฯ (นายสมชัย เพียรสถาพร) สรุปลงผลการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) เสนอปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายปีติพงษ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา) เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย อันเนื่องมาจากการปรับปรุงแผนที่ดังกล่าว

จากวิธีการดำเนินการข้างต้นสามารถสรุปวิธีดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การดำเนินการจัดทำแผนที่แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐให้ปรากฏในแผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐานส่วน 1:50,000 (ขณะนี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว)

ส่วนที่ 2 การปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape)

ส่วนที่ 3 การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย อันเนื่องมาจากการปรับแผนที่

การปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ กระทรวงฯ ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงาน และได้ตั้งคณะทำงาน 4 คณะ ดังนี้

คณะที่ 1 ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติฯ เป็นประธาน พื้นที่ดำเนินการ 14 จังหวัด

คณะที่ 2 ผู้แทนกรมที่ดิน เป็นประธาน พื้นที่ดำเนินการ 20 จังหวัด

คณะที่ 3 ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นประธาน พื้นที่ดำเนินการ 15 จังหวัด

คณะที่ 4 ผู้แทนกรมป่าไม้ เป็นประธาน พื้นที่ดำเนินการ 19 จังหวัด

เพื่อทำการ reshape บนแผนที่มาตรฐานส่วน 1 : 50,000 และมาตรฐานส่วน 1 : 4,000 โดยสรุปคือพื้นที่แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐจะต้องมีเพียงแนวเขตเดียว และการลงที่หมายแผนที่ที่จะต้องเกิดขึ้นโดยข้อตกลงร่วมกันของผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเป็นข้อตกลงร่วมเพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานต่อไป รวมทั้งการปรับปรุงแนวเขตให้ยึดถือแนวเขตที่ดินที่ได้มีการรับรองโดยตัวแทนหน่วยงานของรัฐและถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ได้ตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อตรวจสอบในพื้นที่จริงและพิจารณารับรองผลการปรับปรุงแนวเขตที่คณะทำงานได้ทำการปรับแนวเขตแล้ว และในการปฏิบัติงานปรับปรุงแนวเขตดังกล่าว ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวม 16 หน่วยงาน ดังนี้

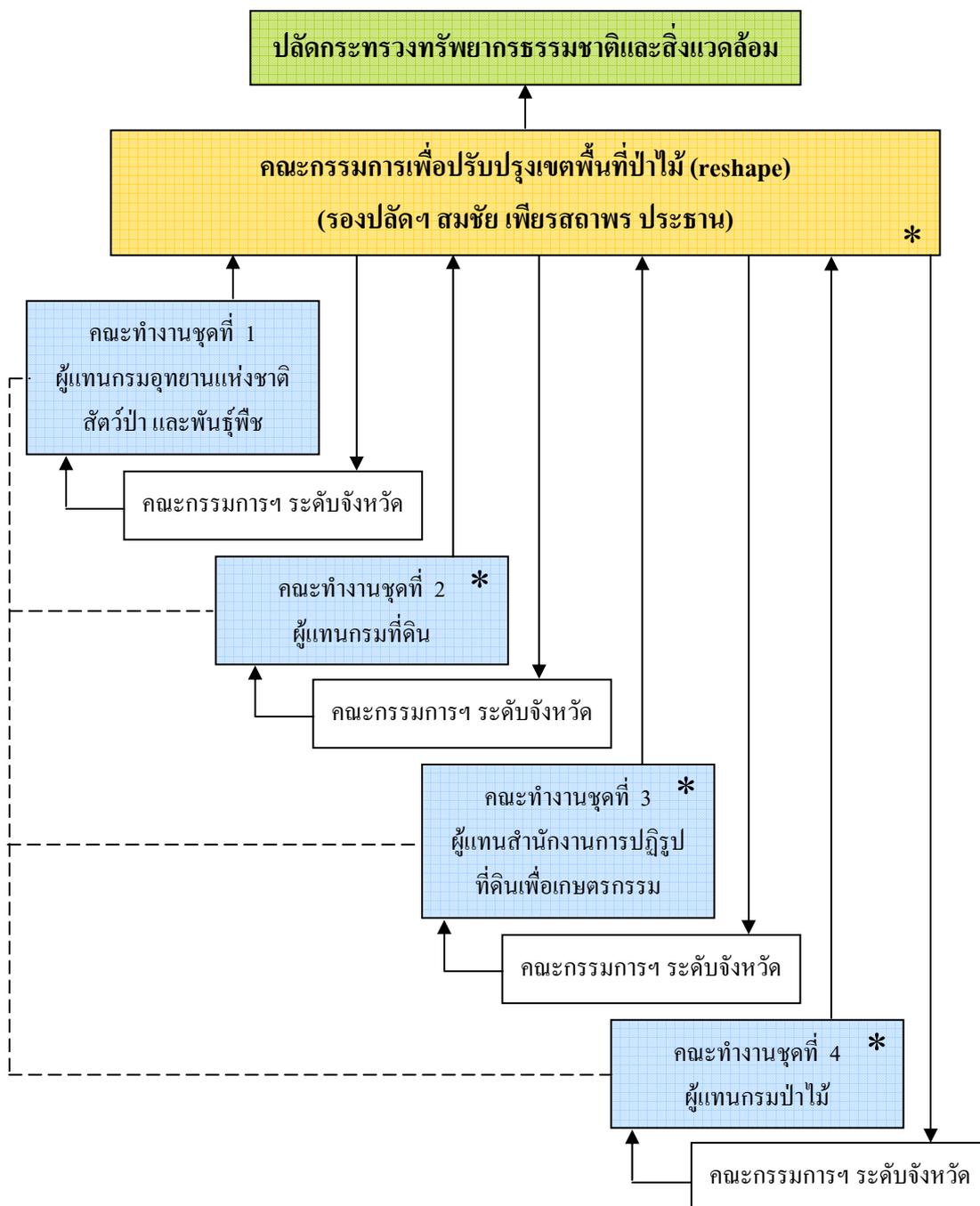
- (1) สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (3) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (4) กรมป่าไม้
- (5) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (6) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- (7) กรมพัฒนาที่ดิน
- (8) กรมส่งเสริมสหกรณ์
- (9) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (10) กรมที่ดิน
- (11) กรมธนารักษ์
- (12) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
- (13) กรมแผนที่ทหาร
- (14) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- (15) สำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- (16) จังหวัด (68 จังหวัด)

ทั้งนี้ ขั้นตอนการทำงานและผังแสดงการทำงานภาพรวม ปรากฏรายละเอียดตามตาราง
ผนวกที่ ก1 และภาพผนวกที่ ก1 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ ก1 รายละเอียดขั้นตอนการทำงานโครงการจัดทำแผนที่ฐานในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ดิน

ขั้นตอนการทำงาน	รายละเอียดการตรวจสอบ
ตรวจสอบรายละเอียด <u>รายป่า รายแปลง</u>	1. ตรวจสอบรายละเอียด <u>รายป่า รายแปลง</u> ว่าใช้แนวเขตใด - ใช้แนวเขตป่าไม้ถาวร - ใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ - ใช้ขอบนอก
ตรวจสอบรายละเอียด <u>รายระวาง</u>	2. ตรวจสอบรายละเอียด <u>รายระวาง</u> ว่าใช้แนวเขตใด - ใช้ข้อมูล 1 : 4,000 บนระวางกรมที่ดิน - ใช้ข้อมูล 1 : 50,000 ที่ reshape 3 หน่วยงาน
รวมแนวเขต 1 : 50,000 และ 1 : 4,000 และข้อมูลหน่วยงานอื่น ๆ	3. รวมแนวเขต 1 : 50,000 และ 1 : 4,000 และข้อมูลหน่วยงานอื่น ๆ
reshape บนภาพ	4. reshape บนภาพ พิจารณาแนว reshape กับรายละเอียดเชิงลึกของข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน
ส่งจังหวัดตรวจสอบ	5. ส่งจังหวัดตรวจสอบ
คณะทำงานตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และจัดทำแผนที่	6. คณะทำงานตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และจัดทำแผนที่

ที่มา : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2549)

ภาพผนวกที่ ก1 ฟังแสดงการทำงานภาพรวมแนวทางการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape)

หมายเหตุ คณะทำงานชุดที่ 1 คณะทำงานชุดที่ 2 คณะทำงานชุดที่ 3 คณะทำงานชุดที่ 4 หมายถึง คณะทำงานเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่า (reshape)

* ศูนย์ข้อมูลแผนที่ จัดเตรียมแผนที่ ข้อมูลแผนที่ เพื่อประกอบการพิจารณา reshape พร้อมปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันภายหลังการพิจารณา

ขั้นตอนการปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ระดับจังหวัด

การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งแล้ว ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเตรียมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในจังหวัด โดยประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลาง
2. จากเอกสารข้อมูลแผนที่และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ซึ่งประกอบด้วยแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตรฐาน 1 : 4,000 พร้อมแผ่นทาบระวาง (overlay) แสดงแนวเขต reshape และแนวขอบเขตที่ดินของรัฐอื่น ๆ ที่จะให้คณะกรรมการระดับจังหวัดพิจารณาตรวจสอบกับข้อมูลรายละเอียดที่มีอยู่ตลอดจนข้อเท็จจริงในพื้นที่
3. กรณีที่มีแปลงที่ดินของรัฐเพิ่มเติมมากกว่าที่ปรากฏในแผนที่มาตรฐาน 1 : 4,000 ที่ได้รับ ให้ลงที่หมายไว้ให้ปรากฏในแผ่นทาบระวางพร้อมข้อมูลหรือรายละเอียดประกอบ
4. เพื่อความสะดวกในการทำงาน พื้นที่ใดที่ต้องตรวจสอบในพื้นที่จริงอาจมีการแบ่งกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของเขตนั้นๆ ป่านั้นๆ ร่วมพิจารณาในพื้นที่ (ground check) จากนั้นนำผลสรุปในการประชุม
5. ข้อมูลที่คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดร่วมกันตรวจสอบและพิจารณานั้น จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารและการพัฒนาพื้นที่ของแต่ละจังหวัดในอนาคต

แนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการวางหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่า (reshape)

เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2549 ณ ห้องประชุม อาคารรังวัดกรมที่ดิน ปากเกร็ด เมืองทองธานี เวลา 18.00 นาฬิกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมประชุมกับคณะทำงานปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ (reshape) ตามคำสั่ง ทส. ที่ 14-17/2549 ลงวันที่ 19

มกราคม 2549 โดยได้มอบหมายนโยบายให้แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนรับฟังปัญหาและแก้ไข ข้อขัดข้องตามประเด็นการซักถามของหัวหน้าคณะทำงานและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ในการปฏิบัติงานของให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ขอให้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปรับปรุงแนวเขตฯ ตามคำสั่งให้เต็มความสามารถ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยภารกิจดังกล่าว มีความจำเป็นที่จะต้องสะดวก จัดระเบียบพื้นที่ของประเทศให้มีความชัดเจนและเป็นธรรม ระหว่าง ที่ดินของรัฐกับที่ดินของประชาชน ทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของงานจะได้รับการสนับสนุน ในหน้าที่ราชการ และจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย เช่น เงินตอบแทนพิเศษ (success fee) ค่าล่วงเวลา (over time) เพื่อความชัดเจนในกรณีนี้ จึงขอให้มีการลงทะเบียน ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องไว้เป็นหลักฐานด้วย อนึ่ง ให้ถือเป็นนโยบายว่า บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งตาม คำสั่งต้องปฏิบัติเต็มเวลา ไม่อนุญาตให้ไปปฏิบัติงานในหน้าที่อื่นในระหว่างนี้ จนกว่าการดำเนินงาน จะแล้วเสร็จตามแผนงาน

2. รัฐมนตรีฯ ได้พิจารณาแล้วรับว่า การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและเครื่องมือในการ ปฏิบัติหน้าที่ ตามที่นายประทีป เจริญพร รองอธิบดีกรมที่ดิน ได้รายงานถึงความจำเป็นในการปฏิบัติ ตามแผนงาน

2.1 งบประมาณจำนวน 10 ล้านบาท ในการดำเนินงานเพิ่มเติมจากแผนงานเดิม เป็นค่าใช้จ่ายประเภท ค่าจ้างเหมาลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล จำนวน 20 คน ค่าใช้สอยเจ้าหน้าที่ในการนำส่งระวางแผนที่ scan ค่าใช้สอยในการติดตามตรวจสอบแผนที่ ค่า ล่วงเวลา ค่าวัสดุคอมพิวเตอร์ในการทำแผนที่

2.2 วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นไมโครคอมพิวเตอร์ 40 ชุด เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (notebook) จำนวน 10 เครื่อง เครื่องกราฟภาพ (scanner) จำนวน 4 ชุด เครื่องฉายภาพ (projector) จำนวน 4 เครื่อง

3. ขอให้คณะทำงานพิจารณาเสนอผู้ทำหน้าที่โฆษกในการแถลงผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแผนที่ในการประชาสัมพันธ์ อันเป็นการทำงานเชิงรุกต่อไป

4. นโยบายในการปรับปรุงแนวเขตแผนที่ของพื้นที่ป่าไม้ครั้งนี้ขอให้ยึดถือหลักการ

4.1 แนวเขตพื้นที่แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐจะต้องมีเพียงแนวเขตเดียว

4.2 การลงที่หมายแผนที่จะต้องเกิดขึ้น โดยข้อตกลงร่วมกันของผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำเป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานต่อไป

4.3 ในขณะที่ภาพถ่ายทางอากาศที่กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังไม่แล้วเสร็จโดยสมบูรณ์ตามขั้นตอนของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ขอให้นำแผนที่ระวางมาตราส่วน 1 : 4,000 ที่ภาพถ่ายในปี พ.ศ. 2537 สำหรับใช้ในการออกโฉนดที่ดินของกรมที่ดินเป็นฐานในการดำเนินงานไปพรังก่อน เพื่อทราบแนวเขตที่ดินที่มีการออกโฉนดที่ดินไปก่อนแล้ว และหากมีกรณีอันจำเป็นเพื่อการทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงของพื้นที่ป่า ก็ขอให้นำภาพถ่ายดาวเทียม google earth มาประกอบการพิจารณาด้วย

4.4 แนวเขตที่ดินที่ได้มีการรับรองใช้ไปโดยผู้แทนหน่วยงานของรัฐ และถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไปก่อนให้ถือว่าเป็นแนวเขตที่ถูกต้อง ให้คณะทำงานยึดถือเป็นแนวเขตในการปรับปรุงพื้นที่ป่าไม้ครั้งนี้ได้ เว้นแต่จะมีการออกเอกสารสิทธิ์เข้าไปในพื้นที่ป่าไม้เป็นแปลงเดียว ที่มีลักษณะโดยชัดเจนว่าเป็นการออกเอกสารสิทธิ์โดยไม่อิงกลุ่มที่ดินที่ออกให้ในคราวเดียวกัน ให้ปรับปรุงแนวเขตโดยให้ถือว่าที่ดินแปลงนั้นออกในเขตป่าไม้ ซึ่งจะต้องรอกการพิสูจน์ทราบถึงความชอบด้วยกฎหมายเป็นการเฉพาะรายต่อไปในภาคหน้า

4.5 การปรับปรุงแนวเขตดังกล่าวนอกจากอาศัยเกณฑ์ตามข้อ 4.4 แล้ว ยังขอให้คณะทำงานพยายามยึดถือแนวเขตธรรมชาติ เช่น แนวแม่น้ำ ถนน ที่ปรากฏลดตายบนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศสำหรับพื้นที่ทั่วไปที่ไม่มีการออกเอกสารสิทธิ์

4.6 พื้นที่ใดที่มีการออกเอกสารสิทธิ์เป็น ส.ป.ก. 4-01 และได้แจกให้แก่ประชาชนใช้เป็นที่ดินทำกินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินไปก่อนแล้ว แต่ปรากฏต่อมาในการปรับปรุงแนวเขตครั้งนี้ว่า เป็นการดำเนินงานนอกเขตป่าเสื่อมโทรมที่กรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินงาน ขอให้ปรับปรุงแนวเขตป่าไม้ให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ ส.ป.ก. ดำเนินการดังกล่าวด้วย เว้นแต่พื้นที่ที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2537 เพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิต้องให้ได้รับผลกระทบหรือถูกรอนสิทธิในการปรับปรุงเขต

4.7 สำหรับที่ดินในแนวเขตปฏิรูปที่ดินที่มีการรังวัดเพื่อเตรียมการออกหลักฐานเป็น ส.ป.ก. 4-01 และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแล้ว ให้ถือว่าเป็นที่ดินตามความหมายของข้อ 4.6 แต่ถ้าที่ดิน ส.ป.ก. ยังไม่มีการดำเนินการถึงขั้นตอนที่กล่าวนี้ ขอให้หน่วยงาน ส.ป.ก. กั้นพื้นที่คืนให้กรมป่าไม้ เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ต่อไป

4.8 ที่ดินแปลงใดที่มีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือ ส.ป.ก. 4-01 และยังมีข้อพิพาทกับหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ที่เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลใด ๆ คณะทำงานปรับปรุงแนวเขตไปตามหลักการปกติ ไม่ต้องปรับแนวเขตอันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ครอบครองรายนั้น ๆ โดยให้ถือว่า การปรับปรุงเขตดังกล่าวไม่มีผลผูกพันกับกรณีพิพาทเรื่องสิทธิในที่ดินสำหรับที่ดินแปลงนั้น เนื่องจากยังไม่มีผลเป็นการยกเลิกเพิกถอนเขตที่ดินของรัฐตามที่มีก่อนปรับปรุงแนวเขต

4.9 ป่าชายเลนถ้ามีการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินไปก่อน หากเป็นการดำเนินงานไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ครอบครองย่อมได้สิทธิ หากไม่ชอบรัฐย่อมมีอำนาจเพิกถอน เนื่องจากที่ดินป่าชายเลนที่มีคณะรัฐมนตรีสนับสนุนจำนวนหลายมด มีความซับซ้อนและเป็นปัญหาข้อกฎหมาย บางพื้นที่ซ้อนทับอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงบางแปลงที่เกิดโดยผลของมติคณะรัฐมนตรีไม่มีแผนที่ประกอบ จึงขอให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายนำเสนอต่อคณะทำงาน เพื่อการสรุปหลักเกณฑ์และกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

4.10 ขอให้กรมป่าไม้ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สืบหาข้อมูลการออกเอกสารสิทธิ เช่น หนังสือแสดงสิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) และ ส.ป.ก. 4-10 ที่หน่วยงานได้ดำเนินการไปก่อนหน้า โดยให้จำแนกเป็นกลุ่มประเภทที่ดินที่ออกหลักฐานดังกล่าวให้แก่ราษฎรว่ามีการจัดที่ดินของรัฐด้วยการจัดสรรสิทธิในที่ดินทำกินเกินกว่า 10 ไร่ 20 ไร่ 30 ไร่ เป็นจำนวนเท่าใดราย เพื่อการใช้เป็นข้อมูลพิจารณาเชิงนโยบายในเรื่องการเจรจาต่อรองการปรับลดพื้นที่ครอบครองสิทธิในที่ดิน หรือการบริหารจัดการให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินเกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นการจัดการที่ดินทำกินให้ราษฎรที่ยากจนรายใหม่ หรือการจัดให้มีการเช่าทำประโยชน์โดยการจ่ายค่าเช่าเป็นผลผลิตทางการเกษตรต่อไป

หลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐที่ทับซ้อนกัน

กรณีที่ 1 ป่าสงวนแห่งชาติ และป่าไม้ถาวรทับซ้อนกัน ให้ใช้ขอบเขตที่โตกว่าเป็นหลัก

กรณีที่ 2 ป่าสงวนแห่งชาติและเขตปฏิรูปที่ดินทับซ้อนกัน ให้ยึดถือแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวง

กรณีที่ 3 ป่าสงวนแห่งชาติและนิคมสหกรณ์ หรือนิคมสร้างตนเองที่มีกฎหมายบังคับแล้ว ทับซ้อนกัน ให้ใช้แนวเขตนิคมเป็นหลัก หากนิคมฯ ยังไม่มีกฎหมายบังคับใช้ ให้ยึดแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้มีการตรวจสอบสภาพพื้นที่จริงด้วย

กรณีที่ 4 ที่ราชพัสดุซึ่งมีขอบเขตชัดเจนแล้วทับซ้อนกับป่าสงวนแห่งชาติ ให้ใช้ขอบเขตที่ราชพัสดุเป็นหลัก

กรณีที่ 5 อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับป่าสงวนแห่งชาติ ให้ใช้ขอบเขตที่โตกว่า

กรณีที่ 6 อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ในกรณีอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ประกาศก่อนกรมป่าไม้ ส่งมอบพื้นที่ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ใช้อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเป็นหลัก กรณีอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ประกาศภายหลังการส่งมอบพื้นที่ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ใช้เขตปฏิรูปที่ดิน โดยให้มีการตรวจสอบสภาพพื้นที่จริง ถ้ามีสภาพเป็นป่าอยู่ในหลักเกณฑ์กันออกจากเขตปฏิรูปที่ดิน ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่ดังกล่าว ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

กรณีที่ 7 อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนนิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ หรือที่ราชพัสดุ ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับกรณีที่ 3 และ 4

กรณีที่ 8 สวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทับซ้อนกับป่าไม้อาร ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้ใช้ขอบเขตป่านั้น ๆ เป็นหลัก

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเลขที่

เรื่อง

ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่
และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยของนิสิต โครงการปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาวิชา
การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ
เรื่อง ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่
และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัย
มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ประกอบวิทยานิพนธ์ และเป็นข้อมูล
สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ให้กับราษฎร
ในพื้นที่ศึกษาต่อไป

ผู้ศึกษาวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ท่านได้กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้
จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการ ชุมชน หน่วยงานราชการ และ
เป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ของชาติ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยใคร่ขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ ที่นี้ด้วย ที่ทุกท่านได้ให้
ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้เป็นอย่างดี

(นายอนันต์ มิตรคุณ)

นิสิตโครงการปริญญาโท ภาคพิเศษ

สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม _____
 บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ชื่อหมู่บ้าน _____
 ตำบล _____ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
 วัน เดือน ปี ที่ตอบแบบสอบถาม _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลทั่วไปของราษฎรตัวอย่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี (อายุจริงนับจำนวนเต็มเป็นปี)
3. ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ
 เรียนหนังสือ จบการศึกษาสูงสุดระดับ _____
4. ภูมิลำเนาเดิมของครอบครัวท่าน
 เกิดในหมู่บ้านแห่งนี้
 ย้ายมาจากที่อื่น โดยย้ายมาจาก.-
 หมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกัน ตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน
 อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน จังหวัดอื่น ระบุ _____
5. การที่ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ หรือย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น อยากทราบว่า ท่านมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านแห่งนี้ รวมเป็นระยะเวลา _____ ปี
6. ปัจจุบันครอบครัวท่านมีขนาดเนื้อที่ถือครองในตำบลอาจสามารถลักษณะใด และมีจำนวนกี่ไร่ (ให้นับรวมที่ดินที่ตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และที่ดินอื่น ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด)
 ที่ดินของตนเอง จำนวน _____ แปลง รวมเนื้อที่ _____ ไร่
 ที่เช่าผู้อื่น จำนวน _____ แปลง รวมเนื้อที่ _____ ไร่
 รวมทั้งสิ้น จำนวน _____ แปลง รวมเนื้อที่ _____ ไร่
7. ที่ดินที่อยู่ในความครอบครองของครอบครัวท่านตามข้อ 6 เฉพาะในส่วนที่เป็นที่ดินของตนเอง มีหลักฐานหรือมีเอกสารสิทธิ์แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างไรบ้าง
 เป็นโฉนดที่ดิน/นส. 3 ก/นส. 3 จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
 มีหลักฐานเป็น ภ.บ.ท. 5 จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
 มีหลักฐานเป็น ส.ท.ก. จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
 มีหลักฐานเป็น ส.ป.ก. 4-01 จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่

8. ที่ดินที่ท่านครอบครองอยู่ทุกวันนี้ (ตามข้อ 7) มีที่ตั้งที่ดินอยู่ในพื้นที่ใดต่อไปนี้
- อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- อยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- อยู่คาบเกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
9. ที่ดินที่ท่านครอบครองอยู่ทุกวันนี้ (ตามข้อ 7) มีการใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง
- เป็นที่ตั้งบ้านเรือน/ที่อยู่อาศัย จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- ทำการเกษตร (ทำไร่/ทำนา/ทำสวน) จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- ทำการเกษตร (เลี้ยงสัตว์) จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- ปลอ่ยรกร้างว่างเปล่า จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- อื่น ๆ _____ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
- อื่น ๆ _____ จำนวน _____ แปลง เนื้อที่ _____ ไร่
10. การดำเนินโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ครั้งนี้ ทำให้ที่ดินที่เคยอยู่ในความครอบครองของครอบครัวท่านเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง
- ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด (มีที่ดินในความครอบครองเท่าเดิม)
- มีที่ดินในความครอบครองลดน้อยลง
- มีที่ดินในความครอบครองเพิ่มมากขึ้น
11. จากการที่ท่านมีที่ดินในความครอบครองเท่าเดิมหรือมีที่ดินเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามข้อ 10 ท่านคิดว่าท่านได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
- ได้รับความเป็นธรรม
- ไม่ได้รับความเป็นธรรม สาเหตุเพราะ _____
- _____
- _____
12. จากคำถามข้อ 11 กรณีที่ท่านคิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าว ท่านคิดว่าความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากสิ่งใด
- เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการฯ จงใจเลือกปฏิบัติ
- เจ้าหน้าที่จัดทำโครงการฯ เร่งรีบเกินไป ตรวจสอบข้อมูลไม่ครบถ้วน
- อื่น ๆ (ระบุ) _____
- _____
- _____
- _____

13. การดำเนินโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง
ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ดในครั้งนี้ ทำให้ท่านหรือครอบครัว
ได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์อย่างไรบ้าง

ไม่ได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์แต่อย่างใด

ได้รับผลประโยชน์ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทำให้ได้ที่ดินในความครอบครองมากขึ้น

อื่น ๆ _____

อื่น ๆ _____

อื่น ๆ _____

เสียผลประโยชน์ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทำให้ที่ดินในความครอบครองลดน้อยลง

อื่น ๆ _____

อื่น ๆ _____

อื่น ๆ _____

14. อาชีพหลักของครอบครัว (เลือกอาชีพที่ทำรายได้สูงสุดให้กับครอบครัวท่านเพียงอาชีพเดียว)

เกษตรกรรม

รับจ้างทั่วไป

ค้าขาย

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

อื่น ๆ (ระบุ) _____

15. อาชีพรองของครอบครัว (เลือกไม่มีหรือเลือกอาชีพที่ทำรายได้รองจากอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว)

ไม่มีอาชีพรอง

มีอาชีพรอง ได้แก่

เกษตรกรรม

รับจ้างทั่วไป

ค้าขาย

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

อื่น ๆ (ระบุ) _____

16. รายได้ของครอบครัวของท่านรวมกันในรอบปีที่ผ่านมา (เป็นรายได้ของทุกคนในครอบครัว
รวมกันโดยที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย) รวมเป็นเงินประมาณ _____ บาท แยกเป็น

16.1 รายได้จากอาชีพหลักต่อปี เป็นเงิน _____ บาท

16.2 รายได้จากอาชีพรองต่อปี เป็นเงิน _____ บาท

17. รายจ่ายของครอบครัวท่านรวมกันในรอบปีที่ผ่านมา เป็นเงินประมาณ _____ บาท

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง ท้องที่ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่เกี่ยวกับโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวางฯ ที่ได้กำหนดไว้

18. ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติฯ

ประเด็นความคิดเห็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของโครงการ		
1. โครงการจัดที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคำใหญ่และป่าคำขวาง เป็นโครงการที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินในปัจจุบัน		
2. โครงการจัดที่ดินฯ เป็นโครงการที่มีหลักเกณฑ์และมีขั้นตอน การตรวจสอบในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐที่ทับซ้อนกัน เหมาะสมดีแล้ว		
3. โครงการจัดที่ดินฯ ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการดำเนินโครงการ ที่ครอบคลุมพื้นที่เหมาะสมดีแล้ว		
4. โครงการจัดที่ดินฯ เป็นโครงการที่มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ที่เหมาะสมดีแล้ว		
5. โครงการจัดที่ดินฯ ได้มีการกำหนดเขตการใช้ที่ดินใหม่เพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของภูมิประเทศเหมาะสมดีแล้ว		
6. โครงการจัดที่ดินฯ ได้มีการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภท เหมาะสมดีแล้ว คือ (1) พื้นที่ต้นน้ำที่ต้องรักษาไว้ (2) พื้นที่กันชน เพื่อรองรับประชากรในอนาคต และ (3) พื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์		
7. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่ได้เข้ามามี ส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี		

18. ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปฏิรูปการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติฯ (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นด้านการแก้ไขข้อขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน		
1. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรกับราษฎรในพื้นที่ลงได้		
2. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องลงได้		
3. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินระหว่างราษฎรกับหน่วยงานด้านที่ดินในพื้นที่ลงได้		
4. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับทราบแนวเขตพื้นที่ป่าไม้และแนวเขตพื้นที่ทำกิน/ที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนขึ้น		
5. โครงการจัดที่ดินฯ สามารถทำให้ราษฎรในพื้นที่ที่มีความมั่นใจในการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ครอบครองอยู่มากขึ้น		
ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน		
1. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาเรื่องที่ดินในพื้นที่ของโครงการเป็นอย่างดี		
2. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี		
3. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมในการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี		
4. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี		
5. โครงการจัดที่ดินฯ ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลของโครงการเป็นอย่างดี		

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-สกุล	นายอนันต์ มิตรคุณ
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501
สถานที่เกิด	ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต (นบ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (พ.ศ. 2544)
ตำแหน่งปัจจุบัน	นายช่างสำรวจ ระดับ 6 ส่วนรังวัดแนวเขตที่ดินป่าไม้ สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ส่วนรังวัดแนวเขตที่ดินป่าไม้ สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม